REDACTIONEEL

R. Tolsma

Dit eerste nummer van het jaar 2003, de zeventiende jaargang al weer, herbergt een groot aantal kleinere bijdragen. Een aantal keren betreft het reacties op eerder verschenen artikelen, aanvullingen en/of correcties. Het is goed dat lezers reageren, daar blijkt een grote belangstelling voor ons verenigingsblad uit, maar wij zouden onze auteurs toch willen verzoeken om zorgvuldig om te gaan met bronnen en zo nauwkeurig mogelijk te werken. Het is immers voor de redactie onmogelijk om alles te controleren, de verantwoordelijkheid voor de artikelen ligt duidelijk bij de auteurs.
Het bestuur heeft besloten om de gelden die vrijkomen door een goedkopere verzending van De Sneuper structureel te bestemmen voor een fotopagina in ons verenigingsblad. Dat heeft de redactie genoopt om hard te werken aan een nieuwe serie foto's en de erbij horende onderschriften. Graag nodigt de redactie de leden uit om, onbekende, foto's op te sturen of ons te wijzen op dergelijke foto's.
In dit nummer het eerste deel uit de nieuwe serie "Mijn Favoriete Voorouder", geschreven door Ellen Posthuma. We hopen op een vruchtbare serie waar vele leden aan mee zullen werken. Schrijf zelf ook eens een aflevering en stuur die op naar de redactie, per e-mail of op een diskette. Graag ontvangen wij al uw bijdragen in digitale vorm!
Hopelijk levert ook deze Sneuper u weer informatie voor eigen onderzoek.

BESTUURLIJK

L. Meerema

Op zaterdag 12 april houdt de Vereniging zijn jaarvergadering.
U zult hierover bericht ontvangen.
Het is de bedoeling om, naast de zakelijke beslommeringen, veel tijd in te ruimen voor contact tussen de leden. Er kan dan informatie en materiaal worden uitgewisseld.
Aan het eind van de morgenvergadering kunnen de leden hun vraag om contact -kort- formuleren, zodat het doel snel kan worden bereikt. We zullen ook een aantal collegaverenigingen uitnodigen om zich te presenteren.
Tot ziens op 12 april te DOKKUM.

LEDENNIEUWS

E. Smits

NIEUWE LEDEN:
no 348 dhr. A. Dijkstra, Swarte dreef 9, 6932 NP WESTERVOORT. tel: 026- 3116925, e-mail: [redacted]
FO: L. Sijtsma en G. van Lingen, Hallum en Waling Dijkstra.
no 349: dhr. H.J. Keegstra, Boslaan 4, 7231 DH WARNSVELD. tel: 0575- 572033, e-mail: [redacted]
FO: Keegstra en de dorpen Ee en Burum.
no 350: dhr. A.J.A. de Vries, Wachthoorn 29, 7854 TM AALDEN. tel: nn, e-mail: [redacted]
FO: Hoogterp, van der Bij en andere families.
no 351: fam. H. de Vries, Morrastraat 3, 1317 CC ALMERE. tel: 036- 5334120, e-mail: [redacted]
FO: Halbesma, de Vries, Boonstra uit Dantumadeel.
no 352: dhr. A. Hansma, Hegebuorren 25, 9151 HR HOLWERD. tel: 0519- 562204, e-mail: [redacted]
FO: historie algemeen, dorpen, maritiem & visserij.
no 353: mevr. W. Hellinga-Veenstra, Marijkemuoiwei 11, 8453 JG ORANJEWOUD, tel: 0513- 633181, e-mail: [redacted]
FO: Hellinga, Warnswerd.
no 354: dhr. C. F. van der Lugt, Stationsweg 27, 9145 RR TERNAARD. tel: 0519- 571316 - fax. 0519- 571961
no 355: mevr. A. de Waard, Utrechtseweg 90, 6866 CN HEELSUM. e-mail: [redacted]
FO: de Waard (Waardt, Waart, van Waart, via Westerkwartier naar Kollumerland en Achtkarspelen.
no 356: dhr. J. Rissalada, Kleine Laan 128, 9104 CK DAMWOUDE. tel: 0511- 423952, e-mail: [redacted]
FO: Rissalada, algemene historie Friesland.
no 357: dhr. Sj. Boersma, Leipziger Ring 417, D-63110 RODGAU - D
tel: 0049 6106 74687, FO: Wijnsma-Veenwouden, Boersma-Twijzel.
no 358: mevr. M. van Leeuwen, Geerweg 2, 2381 LT ZOETERWOUDE. tel: nn, e-mail: [redacted]
FO: Meindertsma, Paesens
no 359: dhr. T. Veenstra, Orion 16, 1765 AR DEN HELDER. e-mail: [redacted] FO: Veenstra, Booisma, Riemersma, de Haan, van Lune
no 360: dhr. A. Schelwald, Postbus 11 6560 AA GROESBEEK. tel: 0049-2826-916568, e-mail: [redacted]
FO: Schelwald, Struik uit de Blesse.
no 361: dhr. T. Joustra, Disselsjeesdrift 27, 3436 AH NIEUWE

GEIN. tel: 030-6308038, e-mail: [redacted]
FO: Joustra en het dorp Ee.
no 362: dhr. D. Feitsma, Gaickingahof 14, 9801 EC ZUIDHORN. tel: nn, e-mail: [redacted]
FO: Feitsma en Feitsmastate te Kollum, Eeuwe Ennes Wiersma, Kollumer Oproer.
no 363: mevr. S. Rutten, Eelke Meinertswei 7, 9295 KB WESTERGEEST, e-meal: [redacted]
Ond.: dorpen, huizen, oude gebouwen, algemeen
no 364: dhr. T.D. Beijaard, De Omloop West 51, 3402 XP IJSSEL-STEIN, tel. 030 – 6874250, e-mail: [redacted]
no 365: dhr. G.B.A. Veltman, Pieter Aertszstraat 35-B, 1073 SH AMSTERDAM, tel. 030 – 6755120. e-mail: veltman.genealogie@wanadoo.nl. Ond.: Emigratie naar Argentinië.
no 366: G. Rosier, Nieboerstraat 15, 6952 ES DIEREN. e-mail: [redacted] FO: Familie Rosier in Dokkum en Ferwerderadeel.
ADRESWIJZINGINGEN:
no 109: dhr. A. vd Ploeg te Kollum: Meerkoetstraat 72, 9291 BB Kollum.
no 295: dhr. A.K. Visser, Stiens: e-mail: [redacted]
no 341: mevr. Postma-Heringa, Hardegarijp: tel: 0511- 476570
no 340: dhr. Kl. Sierksma, "van Welderenstate", Frisiastate 99, 9062 GZ OENTSJERK.
no 324: dhr. H. Schripsema, Gron. : e-mail: [redacted] Homepage: www.schripsema.nl
BEDANKT: (per 1-1-2004)
no 196 mevr. Lescrauwaet-de Wit Miedema, HUIZEN (NH)
no 108 dhr. S. Brödel, Waterborg 149 Medemblik (ovl. 17-2-2003)

RECTIFICATIES

In de genealogie Van Driesum deel 3, De Sneuper 65, bl. 166 staan bij V-13 de kinderen van Wybe Pieters Geertsma en Sepkje Durks de Hoop foutief met de familienaam Postma aangegeven. Dit moet uiteraard **Geertsma** zijn.
Het onderschrift bij foto 4 in De Sneuper 65 is helaas foutief, de auteur had een andere foto in gedachten toen hij het bijschrift maakte. J. Broersma-Haaijer schrijft: "Het betreft hier het pand van Harms en letterlijk alles aan dit pand is veranderd, de winkelpui ziet er anders uit en van de bovenverdieping is ook niets meer over, de drie ramen zijn verdwenen, er zijn nu twee grote ramen". Klopt, sorry.
SAD als bron. In de artikelen van de heer L. Meerema over de gilden wordt geregeld SAD als bron genoemd. Dit betekent: Stads Archief Dokkum en dan het inventarisnummer daarvan.

HISTORISCHE PADEN

L. Meerema

Op 7 november is het startschot gegeven voor het project historische paden Noordoost Friesland. Het project zal er als volgt uit zien:
De mogelijkheid om voor inwoners van 5 gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadeel, Dongeradeel, Ferwerderadeel en Kollumerland om de historische paden in hun streek te herstellen.
De plaatselijke werkgroepen ontwikkelen hun plannen zelf; inhoudelijke ondersteuning biedt het Landschapsbeheer Friesland.
Plannen en projecten kunnen worden ingediend bij het Bureau Plattelânsprojecten te Anjum.
Een aantal plannen voor de regio kunnen z.sp.m. starten:
Het herstel van de Ald Dokkumerdyk langs Foudgum/Brandgum en Waaksens.
Wandelpaden rond Aalzum.
Een jaagpad langs de Paesens.
Herstel van Halepaden, dit zijn -mogelijk- paden waarlangs handelaren liepen van het ene dorp naar het andere. Een andere mening: het zijn kerkepaden, ontsluitingspaden over hoge zandruggen. Of: Halepaden werden gebruikt als kerkpad, echter alleen voor doopsgezinden. Zij mochten geen gebruik maken van de gewone kerkpaden. De Halepaden liepen evenwijdig aan de gewone kerkpaden.

PIBO VAN DOMA HEERSCHAP TE VEENKLOOSTER

Reinder H. Postma ([redacted])

Inleiding

Alweer ruim tien jaar houd ik mij bezig met het onderzoek naar de familie Fogelsangh uit Oosterwierum/Veenklooster. De reden daarvoor is tweeledig: mijn vrouw heeft de Fogelsanghen in haar kwartier en de familie woonde vanaf circa 1640 te Veenklooster dat onder Oudwoude viel. Dat is dus van belang voor de geschiedenis van Oudwoude.

Handschrift Siderius

Zo rond 1992 kwam ik tot de ontdekking dat veel informatie over het geslacht Fogelsangh werd beschreven in het handschrift Siderius uit 1657, samengesteld door een nakomeling via vrouwelijke lijn uit het geslacht Fogelsangh. In dit handschrift wordt gesteld dat Gerrit Jans uit Holland vluchtte wegens een doodslag, Gerrit zou de voorvader zijn van het geslacht. Het Friesch Stamboek van Adel is trouwens uiterst onvolledig waar het deze familie betreft.

Een medelid uit de Fryske Rie foar Heraldyk, dr. Kees Kuiken uit Haren, wees mij op mogelijke verwantschap met het geslacht De Grebber, een Waterlandse familie die in de Hoekse en Kabeljauwse twisten ook hun aandeel leverden en hier en daar iemand dood sloegen. Daarbij voerde die familie een vrijwel identiek familiewapen met de zwaan als symbool. Later zijn we samen weer van deze hypothese afgestapt omdat het vinden van nieuwe feiten in het archief door een andere collega heraldicus, Douwe van der Meer uit Reduzum, ons aantoonde dat de vader van Gerrit Jans een zekere Janke Peters was die als boer te Oosterwierum leefde.
Daaruit blijkt dus ook dat het handschirft Siderius niet volledig betrouwbaar is. Er is op zeker moment waarschijnlijk aan mythevorming gedaan om de afstamming van de familie spannender of belangrijker te maken. Vermoedelijk heeft Pibo van Doma daarin een rol gespeeld.

Ontdeling van de wapens

Pibo van Doma en zijn broer Dirk (Theodorus) van Fogelsangh kochten rond 1640 de voormalige kloostergoederen van de staten van Friesland. Pibo droeg de naam van zijn vader, Dirk de naam van zijn moeder. Dat laatste vermoedelijk omdat de

Fogelsangh

Scheltinga

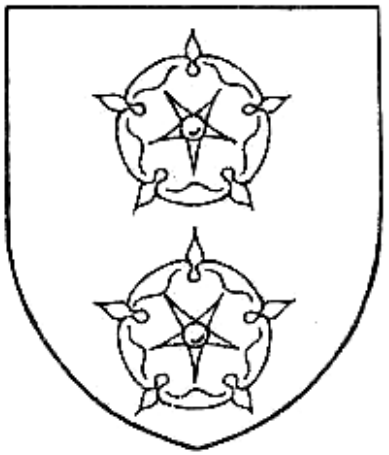

Broersma

Aysma

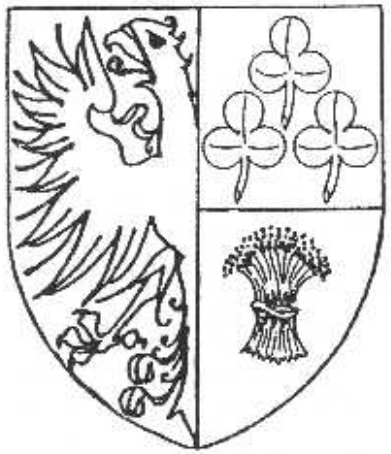

Doma

Tadema

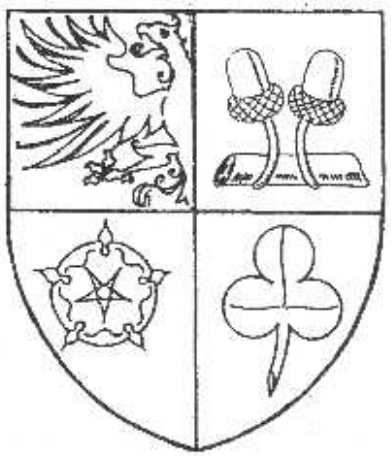

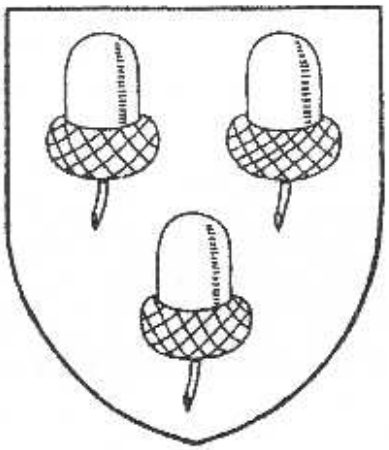

Gabbema

Jeltinga

familienaam Fogelsangh bezig was te verdwijnen. Op het kloosterterrein stichtten de heren samen een nieuwe verblijfplaats waar zij wisselend woonden. Met de dood van Dirk nam Pibo via gerechtelijke procedures de andere helft ook in bezit.
Interessant in de context van de mythevorming is dat zowel Dirk als Pibo op zeker moment hun familiewapen veranderden. Het wapen Fogelsangh en Doma waren beide gedeeld en bevatten de Friese halve adelaar. Omdat iedere Fries die maar een beetje tot welstand kwam, in die tijd de adelaar als typisch Fries symbool in zijn wapen wilde voeren, ontdeelden de beide broers hun wapen en lieten de adelaar weg, die werd voor hen te algemeen en gedegradeerd tot boerenwapen. Zo werd het wapen Fogelsangh alleen nog gevuld door de zwaan en het wapen Doma door de klavers en de korenschoof of aren.
Op veel portretten van leden van het geslacht Fogelsangh te Veenklooster ziet men alleen de zwaan afgebeeld. Deze zwaan vormt ook nog een leidmotief, vermoedelijk afkomstig uit de Arkelkronieken.

Graf van Doma

Toen Pibo van Doma kwam te overlijden, lieten zijn nabestaanden een mooie grafsteen maken met veel wapens. Aan de linkerkant vier, aan de rechterkant vier en in het midden twee. Helaas zijn de afbeeldingen verdwenen omdat een aantal hooligans in de Franse tijd vonden dat ze beter afgebikt konden worden.
Maar de namen zijn wel blijven staan en die waren als volgt:
Links: Doma – Gabbema – Fogelsangh – Broersma
Rechts: Tadema – Jeltinga – Scheltinga – Aysma
Midden: Doma – Tadema.

Deze wapens laten zich eenvoudig verklaren: de linker 4 zijn de familiewapens van zijn grootouders, rechts zijn de wapens Tadema, Jeltinga en Aysma de wapens van de drie vrouwen met wie hij getrouwd was. Het wapen Scheltinga was van de moeder van Doedtje Tadema, de eerste vrouw van Pibo. De keuze voor die schoonmoeder is begrijpelijk als men weet dat Doedtje de enige vrouw was die hem kinderen naliet, vermoedelijk daarom zal zij ook in het midden met het wapen in een alliantie zijn afgebeeld.
Het merkwaardige doet zich hier voor dat de wapens Doma echter weer de halve adelaar bevatten, vermoedelijk heeft de familie gekeken naar de steen van grootvader Doma – die bevat eveneens die halve adelaar. Het wapen Fogelsangh is ongedeeld gebleven. (Zie afbeeldingen – wapentekeningen voornamelijk

door Jelle Terluin – gen. Jierboek 1993 – wapenboek Hesman.)

Rouwbord te Oosterwierum

Toen de kerk van Oosterwierum werd afgebroken is daar een wapenbord weggehaald dat vermoedelijk in opdracht van Pibo is gemaakt, mogelijk samen met anderen. Dat wapenbord werd later teruggevonden door Van der Meer hiervoor genoemd en is beschreven in een genealogysk jierboekje. Dit wapenbord bevat vrijwel dezelfde wapens, er is een kleine variatie door de toevoeging van enkele wapens van nog meer voorouders.

Tenslotte

Samen met Van der Meer en Kees Kuiken ben ik bezig een publicatie voor te bereiden die veel boeiende informatie over deze familie bevat. Zo zijn we o.a. nog een kunstschilder Jan Jans de Stomme op het spoor gekomen die ook uit het geslacht Fogelsangh stamt. De publicatie zal vermoedelijk door Banda van de Kollumer krant worden uitgegeven. Indien mogelijk zal een flink aantal portretten in kleur worden afgebeeld. Het tijdstip van publicatie wordt juni 2003 – bij de heropening van het gerestaureerde Fogelsanghstate.

GEZOCHT: LINNENWEVERS!!

Gezocht: Gegevens over (linnen-)wevers in de gemeenten Dokkum, Oost- en Westdongeradeel, Ferwerderadeel, Dantumadeel, Tietjerkstradeel en Kollumerland.
Binnen de vereniging is een groepje enthousiastelingen bezig een publicatie voor te bereiden over dit onderwerp, waarbij met name onderzoek gedaan wordt naar de RK-wevers van Duitse komaf in de periode 1700-1850.
Voor de inventarisatie worden ook Protestantse wevers ingevoerd, dus alle gegevens zijn welkom. Ook gegevens die buiten genoemd tijdsbestek vallen.
Alle info mag per e-mail of per post naar Tineke Westerhof, Bonifatiuspolder 19, 9101 EP Dokkum.
E-mail: t.westerhof@ chello.nl
Voor info over de werkgroep Hetty Combs, de Wiek 3, 9285 VD Buitenpost.
Tel: 0511-542735.
E-mail: [redacted]

OANFOLLINGEN KERTIERSTEAT RUYSCH

J. Meems

8.585.481 (Sjoch Sneuper nr. 56, side 117).
(Foar it gemak bin ik mar wer mei nûmer 1 begûn oars wurdt de nûmering sa heech).

1 Ada (Aleida) fan Skotlân, Ingelân 1130. Stoarn 1205, troud 1162 greve Floris III fan Hollân, berne 1140, stoarn yn Antochië 1-8-1190, begr. Tyrus.
2 fan Huntingdon, Henry, greve, stoarn 1152, tr. 1139.
3 fan Varesnes, Ada Maria, stoarn 1178.
4 fan Skotlân, David I, De Hillige Kening 1084, stoarn 23-5-1153. Hy waard neamd tusken 1124-1153, troud 1110.
5 fan Huntingdon, grevinne Mathilde, berne 1084.
6 fan Varesnes, Willem II, greve fan Surrey, troud 1106.
7 fan Vermandois, Elisabeth, berne 1082.
8 fan Skotlân, Malcolm III, kening. Hy wie neamd tusken 1057 en 1093.
9 fan Ingelân, Margaretha De Hillige, stoarn 1093.
10 fan Huntingdon, greve Walthaef, berne 1055, troud 1082.
11 fan Leuven, Judith, berne 1055.
12 fan Varesnes, Willem I, troud 1090.
13 fan Ingelân, Gundrade, berne 1064.
14 fan Frankryk, Hugo de Grutte fan Vermandois, berne 1054, stoarn 1102, troud 1080.
15 fan Vermandois, Adèle, berne 1054, stoarn 1117.
16 fan Skotlân, kening Donald Duncan I. Hy waard neamd tusken 1034 en 1040, troud 1085.
17 fan Northumberland, Sybilla, berne 1057.
18 fan Ingelân, kening Atheling, berne 1016, stoarn 1057.
19 fan Hongarije, Agatha.
20 fan Northumberland, greve Siward.
21 fan Bernica, Aelfeld.
22 fan Leuven, greve Lambert (ek Balderik), berne 990, stoarn nei 1062, begroeven Nijfel, België.
23 fan Normandië, Adelheid.
26 fan Normandië, kening Willem I (De Veroveraar), hartoch, berne Faloise 9.9.1028, stoarn priory fan Sint Gervais by Rouaan, 9.9.1087 begroeven, abdijtsjerke St. Etienne, Abbaije aux Hamane, Laan.
Hartoch fan Normandië, kening fan Ingelân troch de slach by Hastings 14 okt. 1066.

Kroane op 25 okt. 1066 yn'e Westminster Abbey, de Abbeytsjerke. De Abdij, dêr't hy yn begroeven leit is troch himsels stifte.
Troud Parys 1056.

27 fan Flaanderen, grevinne Mathilde, berne N.H. 1031, stoarn Laen 2.11.1083, begroeven Ste-Trinite, kroane ta keninginne fan Ingelân yn de Westminster.

28 fan Frankryk, kening/hartoch Hendrik I, berne 15.5.1008, stoarn Vitry en Brie, Frankryk 4.8.1051.

29 fan Kiev, Anna Vladimirowitsj, berne 1051, stoarn 1075.

30 fan Vermandois, Heribert, berne 1025, troud 1052.

31 fan Valois, Adèle, berne 1025.

32 fan Skotlân, kening Crinan, wrâldsk abt (lay abbot), Dunkuld.

33 troud N.N.

34 fan Northumberland, greve Sicoord.

35 fan Benicia, Aelfeld.

36 fan Ingelân, kening Edmund II Ironside, berne ± 933, stoarn 1016.

37 N.N., Ealdgyth.

38 fan Hongarije, kening Stefan de Hillige.

39 fan Hongarije, Gisela I fan Beieren.

40 Bereson Beorn.

42 fan Bernica, Eldred.

44 fan Leuven, greve Lambert II, berne 990, stoarn Nibelles Frankryk 21.9.1062.

45 Lotharingen, hartoginne fan Neder-, berne 990, stoarn 23.10.?, begr. Nijvel.

52 fan Normandië, Robert De Duvel, hartoch, berne 1005, stoarn Nicaea 22.7.1035, troud 1029.

53 Salburpyr, Herlette as Helena as Herleva, berne 1005.

54 fan Flaanderen, Boudewyn V, berne ± 1012, stoarn Rijsel-Lille. Hy waard neamd tusken 1012 en 1067, troud Parys 1028.

55 fan Bourgondië, Adelheid, stoarn Messines Frankryk 8-1-1097. Sy waard ek wol Adelheid fan Frankryk neamd.

56 fan Frankryk, kening Robert II, troud

57 fan Provence, Constance.

58 fan Kiev, grutfoarst Jaroslaw I, Vladimirorovitje De Wize, berne 1012, stoarn 1054, troud

59 Sweden, Ingegarde fan Noarwegen.

60 fan Vermandois, Otto, stoarn 1075.

61 N.N., Pavia.

Sjoch ek: De Sneuper, nrs. 34-40,50,53,56,59.

MIJN FAVORIETE VOOROUDER

Ellen Posthuma

Ik weet niet of ze mijn favoriete voorouder is, maar intrigerend is ze wel:
Sytske Ferwerda, geb. in 1842 in Dokkum, overleden in 1909 in Amsterdam, dochter van Jan Ferwerda en Elisabeth Osinga en een van mijn overgrootmoeders van vaderskant.
Sytske komt uit een middenstandsfamilie. Jan Sytzes, haar vader, is koekebakkersknecht aan de Diepswal, later koekebakker aan de Keppelstraat, een straat waar we later meer (winkels van) familieleden vinden. De welstand is wel een heel andere, dan die we later in Sytske's leven tegenkomen.
Sytske trouwt in 1866 met Durk Arjens Posthuma (of Posthumus of Postma of dergelijke varianten). Hij is het 4e kind van Arjen Pieters Posthuma, kleermaker aan de Oostersingel, die in de loop der tijden meerdere kinderen en kleinkinderen herbergt. Ook Durk en Sytske hebben een grote kleermakerij aan de Koningstraat. Ze krijgen 4 kinderen, 2 jongens en 2 rneisjes. Maar dan slaat het ongeluk toe; Durk raakt verlamd, waarschijnlijk door een beroerte. Zij verhuizen naar de Stadswal 76 en in 1881 gaat Sytske met de kinderen naar Leeuwarden en Durk naar een Armenhuis van de Hervormde Gemeente (nee, niet het Admiraliteitshuis), ook aan de Stadswal. Hij overlijdt in mei 1902 in het Ziekenhuis in Leeuwarden, waar hij een paar dagen daarvoor is opgenomen, overigens op kosten van het Armbestuur. Zljn jongere broer Lolke, die duidelijk al jaren voor hem heeft gezorgd, geeft het overlijden aan.
Sytske gaat van Leeuwarden naar Amsterdam en begint met haar kinderen een Odyssee, langs een heleboel adressen. Ze is dan werkster. Haar 2e zoon Durk woont weer lange tijd bij grootvader Arjen en staat bij Sytske ingeschreven als hij korte tijd later vertrekt naar de Marinierskazerne.
De relatie met haar kinderen moet heel slecht zijn geweest.

Arie, de oudste, mijn grootvader, trouwt in 1898. Hij is dan 30. Volgens een neef van me heeft hij gewacht tot zijn moeder geen toestemming meer hoefde geven. Of het klopt, weet ik niet, maar het duidt niet op een goede relatie. Volgens de acte waren Durk en Sytske wél aanwezig, "wonende in Amsterdam", en het heeft me dus jaren gekost om erachter te komen, dat Durk helemaal niet in Amsterdam, maar in een Armenhuis in Dokkum woonde.
Als de andere kinderen trouwen, komt de toestemming steeds via een notaris, bij Durk uit Dokkum, bij Sytske uit Amsterdam, een keer uit het Werkhuis aan de Plantage Muidergracht.
Ze overlijdt in 1909, heeft behalve in het Werkhuis dan ook o.m. bij Arie gewoond en op andere adressen en de laatste maanden in het Oude Mannen- en Vrouwenhuis aan de Amstel.
Mijn vader was toen 8, en hij heeft me verteld dat er toen iemand langs kwam, die zijn vader vertelde dat Sytske op sterven lag. Zijn vader wou eerst niet gaan, maar zijn vrouw had gezegd: "Doe het nou wel; het is toch je moeder". Wat herinneringen ook waard zijn, zeker van iemand van 8, het toont wel weer de verhoudingen. Een paar jaar geleden ontmoette ik bij de NGV in Weesp stomtoevallig mijn achter—nicht Elly, kleindochter van Durk. Ook zij bleek geïntrigeerd door Sytske en had óók van alles nagezocht. Zij en haar broer hadden zelfs nog het e.e.a. schriftelijk, onder meer een rouwkaart van oude Durk, met daarop alle kinderen en klein—kinderen, maar zonder Sytske. Voor zover ik weet is er ook geen een kleinkind naar haar genoemd (naar Durk wel).
Ik kan me niet voorstellen, dat Sytske aardig is geweest, ik begreep ook uit een toespeling van mijn vader dat ze aan de drank was, maar toch, intrigerend blijft ze.
Is er nog iemand in Dokkum, die, door een familieverhaal o.i.d. nog wat licht op het geheel kan werpen?

ZOJUIST VERSCHENEN

Jaarboek 2002 van de S.Liudger(us) Werkgemeenschap in Werden
(Essen) R.L. Schuetz (Red.), St.Liudger. Zeuge des Glaubens (742-809). 21 x 15 cm, gekleurde ills., 184 pagina's.
Hierin o.a. Klaes Sierksma, Liudger-Bibliografie (55 pgs.), met meer dan 750 titels van boeken, tijdschriften, kranten enz., waarbij o.a. over Dongeradiel, Dokkum, Ie, Ingwierrum, Wierum, Muiderberg en Vechtstreek, Bernlef, Uffing.
Prijs: Eur 20.- (incl. porto en verpakking)
Besteladres: Liudgercentrum in Nederland (Kl. Sierksma), Frisiastate 99, 9062 GZ OENTSJERK

DE DOKKUMER GILDEN, deel 4

L. Meerema

Het Gilde der GLAZENMAKERS EN VERVERS

Het Gilde der **GLAZENMAKERS EN VERVERS** werd door het Reglement van Zijn Doorluchtigste Hoogheit den Heer Prince erfstadhouder wakker geschut en adresseerde een request aan de Burgemeesters en raad van Dokkum om een gilde op te richten 'sulx dat yder den behoorlijken Proeve zoude doen, hebbende vermits alle Glasenmakers, die voormaals Proeven hebben gedaan, overleden zijn, en de Gilde Rolle nog ter secretarie nog elders hier te vinden is; eenige articulen zijn meerendeels genoomen uit de Gilde Rolle der Glasemakers te Leuwarden aan ons is overgeven'.(1)
Het concept zal worden toegestuurd aan de Edl Mogde Heeren Gedeputeerde Staten deser Provintie.
Gedeputeerde Staten vinden geen artikelen die strijdig zijn met het Reglement. Registratie in het daarvoor aangelegde boek volgt op 1 April 1750.(2)

Enkele artikelen luiden als volgt:
1. Niemand mag het ambacht van glazenmaker of verver uitoefenen of hij moet burger zijn van de stad en de gildeproeven hebben afgelegd.
2. De Proevenier moet een patroon zonder fouten tekenen, uitsnijden, uit de hand voegen, in 't loodt slaan en solderen zonder verbranden 'sulx dat het Pandt aan alle hoeken zijn winkelhaak blijft gelijk sodanig goedt en egt werk behoort'.
3. De Proeve van de gezel moet vervaardigd worden in het huis dat door de keurmeesters is aangewezen.
4. Wordt de Proeve niet goedgekeurd, dan moet zo iemand opnieuw een half jaar bij een van de Gildebroeders werken.
5. Voor een gezel of knecht moet een Meester acht stuivers per jaar aan het Gilde betalen.
6. Voor een leerjongen moet 1 car. Gld. worden betaald, waarvoor de Baas aansprakelijk is.
7. 'Een Gildebroeder overleden zijnde, zullen alle gildebroeders met sodanige overledene ter begravinge moeten gaan bij verbeurte van ses stuivers voor het Gilde ten waare hij om wettige redenen aantoonde sulx belet te zijn geweest.'
8. Niemand zal 'alhier geen Gildebroeder zijnde: eenig glas bij kleijne perschelen binnen dese stadt mogen te koop

houden, dan het Frans glas bij sommen ofte korven het Besgoens glas bij halve ofte heele kisten en het Hessisch glas bij wagens ofte halve wagens en niet minder, soo nogtans dat het een burger deeser steede de vrijheit zal hebben, om glas bij kleijne perschelen te vercopen, des dat deselve alvorens alle de Lasten en Segalia die een Proeve niet verpligt is te houden aan der Gilde betale".

De opgestuurde Gilderol ontvangt goedkeuring van de Gedeputeerde staten die geen artikelen vinden die strijdig zijn met het Reglement.
Registratie in het daartoe aangelegde Boek volgt op 1 April 1750.

De Magistraat der stad Dockum gelasten de respectieve Glasemakers en Verwers aldaar, om ingevolge het 22 artikel der Gilderol jaarlijks de Gilderekeningen naa order op zegel gesteld voor de E Policie op te neemen en te sluiten ten dien einde commissie en dagh van comparitie bij request te versoeken op dat de magistraat darop de commissie kan doen depecheren.'(3)

De exameneisen worden niet vermeld, maar er werden wel examens afgelgd:
'Op huijden den 24 April 1750 hebben Adolph de Baron en Tiete Alberts beijde de Glasemakers Proeff gedaan die door Mrs. Glasemakers te Leuwarden ten overstaan van ons Commissie en Secr. opgenomen en voorgoed gekeurt sijnde, is 't dat voorsz. Beijde Personen als Mr. Glasemakers en Verwers hier ter steede sijn aangenomen, naa dat belooft hadden hun in alles naa voorenstaande gildeart. te reguleren, de Heeren van de Regeringe te respecteren en obedieren, voorts hun als Eerlijke en brave Glasemakers en verwers te gedragen.(4)
In kennisse deselver handen benevens die van ons commissarissen en secretaris op data alsvooren getekent.
30 April 1750: Freerk Eisenga en Johannes Heerema tot lid aangenomen. Beijden hun Glasemakers Proefstuk vervaardgt
4 Maij 1750: Arjen Hendriks en Melle Hoijtes en Jan Cornelis Glas tot lid aangenomen.(5)

1. S.A.D. 689.
2. S.A.D. 689.
3. S.A.D. 689/690.
4. S.A.D. 689.
5. S.A.D. 689.

HET SLAGERS- OF VLEESHOUWERSGILDE

De Presiderende Burgemeesters van Dokkum ontvangen op 14 april 1767 een request van B.C. Bijmolt, Jelle hoites, haantie klaases, durk ijans, Bartel Gerbens en Tiete Alberts waarin zij obedientelijk versoeken uit hun midden commissarissen te benoemen om met oversoeninge van de supplianten daartoe eenige articulen op te stellen.(1)

Artikelen uit hun reglement zijn de volgende:
Niemant mag door het Gilde worden aangenoemen, tensij alvorens voorsien is van een goede leerbrieff van de Meester waaronder hij heeft gestaan voorts betonen dat hij twee jaaren in een stadt bij een Meester het slaan of houwen sal hebben geexerceert.
Een burger mag voor hem zelf een beest laten slaan door een Gildeslaghter en als hij daaraan te veel heeft, aan een ander overdoen en vercopen of in tonnen naar elders te zenden.(2)
Er is aan de Gildeartikelen nog al wat gesleuteld voordat de gewenste versie klaar was, met name ook aan het recht van de weduwe om haar zaak na de dood van haar man met een knecht voort te zetten.
Uiteindelijk wordt besloten 'Dat de weduwen van de overleden gildebroeders, soo lang niet weeder hertrouwen gelijk reght als haar mannen hebben gehad zullen hebben, dat jaarlijks ook zoo veel Gildegeld gevende, en verders haar naa de gild te reguleren, en opdat niemant buijten de Gilde, door dit voorreght in cas van mandeligheijt, weegens inkoop met soodanige weduwe te handelen, profiteren van de Gildevoorregten zullen zij, gelijk teffens de Gildebroeders wert verbooden, met niemant buijten de Gilde de vleesnegotie moogen zaamen doen of een beest overneemen, om naa het uitgesleeten is, te sien, wat daar voor betaalt sal worden, of wel andere contrarierende uitvlughten het een en ander bij poene van een pond groot.(3)
De Gilderolle werd geexamineerd door Dhr. Plettenberg als commissaris van het College. Der Ged. Staten.
Actum den 6 Meij 1762.(4)

1. S.A.D. 692.
2. S.A.D. 689.
3. S.A.D. 693.
4. S.A.D. 689/692.

BESCHRIJVING VAN DE FOTO'S

Foto 1: De Rode Winkel, hoek Diepswal-Hoogstraat

Dit pand ca 1907 verbouwd en gemoderniseerd. Het koepeltje op de hoek werd vernieuwd en gemaakt van steen. Een dakkapelletje in dezelfde trant verscheen boven het woongedeelte aan de Diepswal.
Toen Gosse Heeringa er woonde was de etalage rondom gevuld - het leek wel een magazijn - met horloges, kettingen, goud- en zilverwerk, allerhande klokken en vele soorten oorijzers. Het was een uitstalling waar men zowel van buiten als van binnen ruim kennis kon nemen. Vanaf 1832 was dit pand in eigendom van Jan Hendricus Keller (1832), Gerrit Beek (1846), Siebe Beek (1857) en Gosse Heeringa (1877).
Deze verkocht het pand in 1907 aan de dames Maria en Geertruida van Erp. Zij verbouwden het pand in 1907 en oefenden er het vak van costumière uit.
De verkoop aan Igle Berghuis vond plaats in 1920.
Voor de meeste mensen is het pand "de Rode Winkel" jarenlang een bekend verkooppunt geweest van het dagelijkse textiel.
Kadastrale gegevens van A 422:
1832 JAN HENRICUS KELLER, koopman Dokkum huis 66m2, bel 75.
1846 GERRIT BEEK, koopman Dokkum, bel 105.
1857 SIEBE BEEK, bel 105 naar 250.
1877 GOSEWINUS HEERINGA, koopman, uurwerkmaker, goud- en zilversmid Dokkum, in 1887 vereniging (A422 en A976)
1887 Huis en erf 155m2, bel 325.
dj1905 verkoop en splitsing in A2365 en A2366.
1905 Huis en erf 75m2, bel. onder A2365
dj1905 stichting, bel 275.
1907 DAMES MARIA en GEERTRUIDA VAN ERP, costumière Dokkum (in 1921 naar Nijmegen), in 1907 verbouw, bel 324.
1920 IGLE BERGHUIS, koopman Dokkum.
WOPKE POSTHUMA, winkelier Dokkum.
YMKJE HUIZINGA, wed. W. Posthuma, dj1985 verkoop
1985 ANNEKE HOEKSTRA, verkoopster Damwoude, gehuwd met Jetze van der Werff, winkel en erf 75m2.
Bewoners:
1840-1877: no B64: Gerrit Beek, Siebe Beek.
1877-1920: no B71: Gosewinius Heeringa, A.Heeringa, Catharina Rouing - wed. Dirk H.van Erp, Maria en Geertruida van Erp, I.Berghuis.
no B71a: August v d Herberg, J. v d Werff - wed. van Dijk, Reitze Hansma, Alexander Barij, Froukje Ozinga, M. Hartrop, mej. M.M.E. Hartrop, wed. Hofman, wed. J.

de Vries, wed. I. Jaarsma.
Huisnummering:
1840-1870: Diepswal B64
1870-1920: Diepswal B71 en B71a (vervallen)
1920-1969: Diepswal B65, nadien Diepswal 1 (ES)

Foto 2: De Lyts Ein te Oosternijkerk, voor 1911

Aan de jonge aanplant van bomen is te zien dat dit gedeelte van de oude weg van Oosternijkerk naar Bollingawier, eens was dit de zeedijk rond de monding van de rivier de Paesens, pas bebouwd is. Dat klopt ook want het huis rechts (in 1997 afgebroken en vervangen door een nieuw huis) was lange tijd het laatste huis van de dorpskom.
Pas in 1875 werd de boerderij-herberg-timmerschuur, waarvan de twee brede deuren van de "trochreed" links op de foto goed te zien zijn, door de familie Jousma gebouwd. Zij dreven er jarenlang een herberg en timmerzaak. Schrijver Anne Jousma zag zichzelf in de tap van deze herberg, toen hij het volgende gedicht schreef:

Taepkeamersfinster

O, koe ik jitris foar dat nea forgetten
taepkeamersfinster sitte op sneintomoarn
en sjuch de swarte tsjerkegongers oan,
dy't nei de preek op Bollingwier tasetten.

As Pake stiek in sneinssigaerke oan
en Beppe hie de sneinske kofje yngetten,
dan digere ik om fierrens, oft ik net in
lokaeltsje riden seach op Dokkum oan...

De huizen helemaal links op de foto werden na 1900 gebouwd, het eerste huis bijvoorbeeld in 1906 waarvan bij een verbouw nog een aandenken werd gevonden in de vorm van een beschreven plankje: U.D. Woudstra, 7 Juni 1906, Geboren Lemmer 1885, Werkende voor W. Gaasterland, Bouwkundige te Den Haag
Deze tekst klopt precies want ook op de bouwtekening wordt deze architect genoemd. De eerste bewoner van dit huis was meester Gaasterland, hij staat op de foto op het mooie bruggetje voor zijn woning. Later woonde hier Jaap Hartmans eveneens een schrijver. Hij schreef o.a. de revue "De Bûnte Flinters", een stuk waarmee vlak na de oorlog de Oosternij-kerker toneelploeg in vele dorpen in de omgeving optrad. De huidige toneelploeg heet ook "De Bûnte Flinters". (RT)

D.H. van ERP DAMES MODEMAGAZIJN

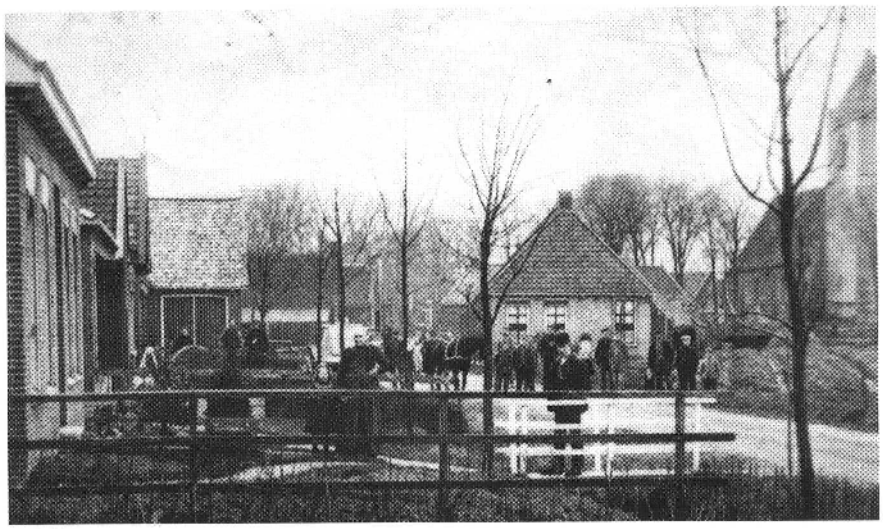

2

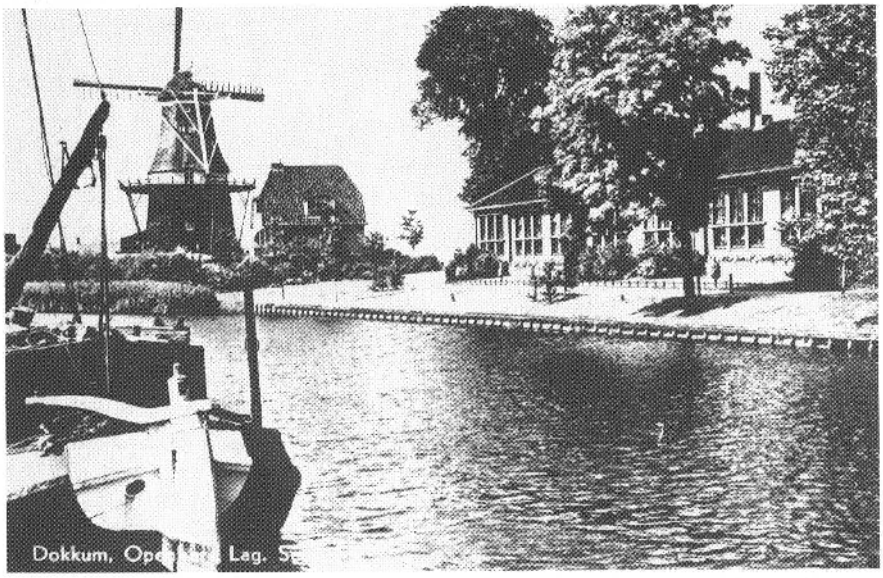

3

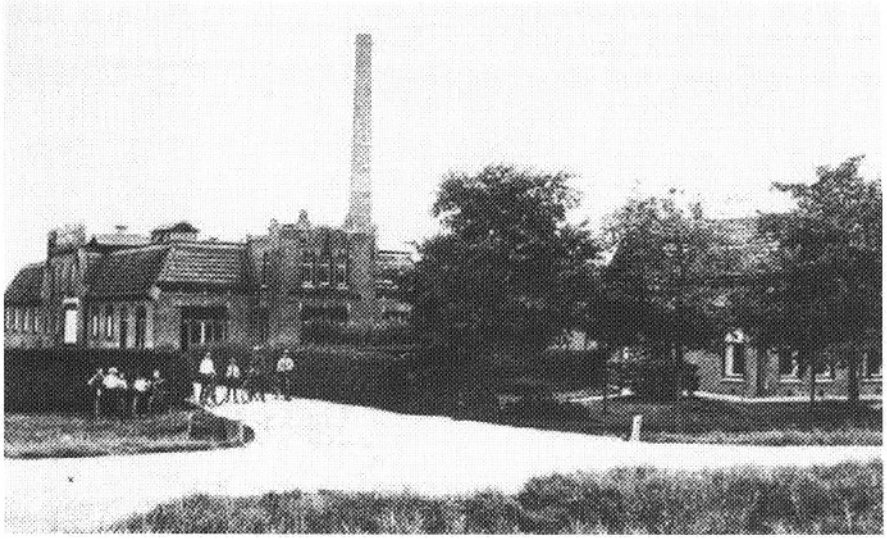

6

7

Foto 3: Gezicht vanaf de Woudpoort naar de molen "De Hoop"

Een stukje Zuidergracht en -bolwerk in Dokkum van na 1946. In dat jaar werd namelijk naast de molen een nieuwe woning gebouwd door J.P. Talsma, de vader van de huidige bewoner Piet Talsma. Naast de molen stond voor die tijd een zelfde opzichtershuisje als nu nog altijd naast de molen "De Zeldenrust" staat.

De molen "De Hoop" werd al in 1849 op de Zuiderdwinger gebouwd. Daar had tot 1840 een houten standaardmolen gestaan, de "Groote Molen", die in 1732 door Aede Ypes van de Schermersweide naar het hogere bastion werd verplaatst. In 1849 mocht Gerrit Pieters de Boer uit Idsinghuizen hier een forse achtkante stellingmolen bouwen, die hij "De Hoop" noemde. De gemeenteraad bepaalde dat de roeden *"geen mindere lengte zouden mogen hebben dan 22 Nederlandse ellen"* en dat de molen gedekt zou worden met hout of leien. Verder moest De Boer het molenpad bevoeren met kleine balstenen en mocht hij op het bolwerk geen andere bouwsels laten verrijzen. Tijdens de bouw kreeg hij echter toestemming om de molen met riet te dekken in plaats van met hout of leien en mocht hij het molenpad met macadam – een soort asfalt – maken.
De molen werd in 1856 overgenomen door (zoon?) Jan Gerrits de Boer. Deze verkocht in 1879 de molen aan Tjerk Rienks Dijkstra uit Zuidhorn, die al vanaf 1 oktober 1855 op "De Hoop" werkzaam was als pelmolenaar. Dijkstra vertrok in 1898 naar Leek en verkocht de molen aan Harm Kwint, ook een Groninger. De helft van de molen was toen in het bezit van Jan Alles van der Werff uit Dokkum, een kleinzoon van een vroegere eigenaar van de "Groote Molen". Nadat in 1903 Pieter Hazenberg, in 1909 Hermanus Kiestra, in 1919 Hierd Kloosterman en in 1922 Pieter Harkes Banga eigenaars van "De Hoop" werden, kwam de molen in oktober 1924 in het bezit van het molenaarsgeslacht Broekema uit Kornhorn, gemeente Grootegast. Ten tijde van deze foto was Edo Broekema de eigenaar en molenaar. Hij werd echter ziek en vlak na de oorlog namen zijn zonen Cor en Popke de werkzaamheden over. In de oorlog werd 's nachts vaak stiekem voor particulieren gemalen. De Duiters uit de vlakbij gelegen Burgerschool zagen het nachtmalen door de vingers en gaven zelfs stille tips als er razzia's dreigden. In de Tweede Wereldoorlog deed de Burgerschool namelijk dienst als kazerne voor de Duitse bezettingstroepen in Dokkum. Ook soldaten die van het front terugkeerden mochten hier wat opkalefateren.

In 1993 kwam “de molen van Broekema” via de gemeente in het bezit van de stichting Monumentenbehoud Dongeradeel, die haar nog steeds verhuurt aan Edo’s kleinzoon Wijnand Broekema.*
De Burgerschool, waaraan velen nog goede (of minder goede?) jeugdherinneringen hebben, oftewel de “Openbare Lagere School”, was hier in 1881 aan het Zuiderbolwerk gebouwd. In de oude school waren 2 lokalen boven en 8 beneden, waarvan één als reservelokaal en berging dienst deed. Daardoor had het oude gebouw, met een bovenverdieping en een hoofdingang aan het bolwerk, met de bekende “blauwe stoep”, een statige uitstraling. In 1937 werd de school ingrijpend verbouwd en vernieuwd en kreeg de Burgerschool haar huidige vorm. Gemeentearchitect D. Ybema zag kans om het oude gebouw aan te passen aan de eisen van de tijd. Zo werden er stalen ramen geplaatst, waardoor er lichte en ruime lokalen ontstonden. De bovenverdieping, waar het teken- en handwerklokaal waren, werd afgebroken. *“Vermindering van de hoogte der lokalen naar ± 4 meter, zooals door de inspectrice wordt aanbevolen, komt ons niet gewenscht voor, daar de geheele kap alsdan zou moeten verwijderd”,* schreef burgemeester Jonker in 1936. Gelukkig maar, want anders had het gebouw in 1983, na de verhuizing van de Burgerschool naar de Olivier van Keulenlaan, nooit aangepast en geschikt gemaakt kunnen worden voor de gezellige seniorenwoningen die er nu zijn... (WBB)

Foto 4: Vrijwillige landstorm, Anjum (?)

Deze foto geeft weinig houvast als het om gegevens gaat. We weten wel dat de Vrijwillige Landstorm bestaan heeft van 1915 tot 1922. We weten ook dat uit de gehele gemeente er mensen bij betrokken waren. Regelmatig werd er geoefend op aandrang van het prov. bestuur van deze Landstorm.
De leden kwamen voort uit de eerdere "schutterij" en de dienst was gedeeltelijke op vrijwillige basis. Later ging deze Landstorm over in de "Burgerwacht" die tot de 50-tiger jaren van de vorige eeuw bestaan heeft, daarna kregen we de "Nationale Reserve" - de NATRES - die tot op vandaag nog actief is. Het zou leuk zijn als er mensen waren die deze foto herkennen en/of weten wie er op staan. Graag horen we van u via postbusnummer/e-mailadres t.a.v. de redactie (ES)

Foto 5: Gezicht op de Tsjerkestrjitte, Morra

De toren van het terpdorp Morra is goed op deze foto, genomen vanaf de zuidkant/Metslawierster kant, te zien. De kerk is waarschijnlijk gebouwd in de 13^{e} eeuw en had voorheen een

zadeldaktoren. De toren is mogelijk in 1541 geheel gerestaureerd (Beneficiaalboek: "Daer nae soe es die Patroon notrufftich geweest, aengaende die thoorn, welcke niet langer en mochte lyden sunder hulp"). De zadeldaktoren werd in 1843 neergehaald en vervangen door het hedendaagse open koepeltje. De meeste zadeldaktorens in deze omgeving zijn trouwens in de loop der tijd vervangen, op een enkele na (O-nijkerk bijv.)
De klok is van 1659 en kreeg daardoor een protestants opschrift: "Waeckt want ghy ende weet niet in welcke ure uw Heer komen sal".
In 1740 werd voor het eerst een orgel aangeschaft, gemaakt door Michael Schwartzberg en later hersteld door de beroemde orgelbouwer A.A. Hintz. Het werd aangeboden door Jantje Botma, vrouw van Gerrit Sakes Botma. Jantje werd geboren in 1657 en overleed in 1747 in Morra. Gerrit Botma was o.a. dijkgraaf van Oostdongeradeel en had vele bezittingen.
Leden van de familie Botma hebben honderden jaren van vader op zoon (dochter) in Morra gewoond en in en buiten de kerk zijn nog grafstenen van dit geslacht te vinden.
De dorpsnaam is niet afkomstig van een terp of wier maar geeft een aanduiding van de bodemgesteldheid: moerassig. Een oude naam daarvoor is "moar" en dat verklaart de naam Morra.
In het huis helemaal rechts op de foto woonde Douwe Terpstra die er een groentewinkel van maakte. Tot aan 1977 stond hij nog in de winkel die zoon Thijs in 1973 al van hem overnam. Tot 1997 toen Thijs er ook mee ophield, was de naam "Terpstra" 60 jaar lang een begrip in de wijde omgeving.
Het huis links naast Terpstra is van loonbedrijf Philippus Dijkstra, al weer jaren geleden overgenomen door zoon Jappie.
Het bruggetje verbindt een landweg vanaf Ropta met het dorp Morra en de vaart die eronder door loopt, gaat links richting Lioessens. Eens voeren hier de schepen langs met turf, bieten en aardappelen. Naar rechts gaat de vaart naar Reidswâl onder Metslawier.
Een van de nieuwe straten van Morra heet "Teatske Alzumstrjitte", genoemd naar de schrijfster die er met haar zuster Folkje Alzum een klein winkeltje dreef. Zij stierf in 1962 op 62-jarige leeftijd. Zo heeft Morra in de loop der tijden bekende en minder bekende namen voortgebracht. (DD)
Bronnen: Morra 750 jaar, H. Notenbomer e.a. 1980
Monuminten yn Eastdongeradeel, Heeringa-Seepma, 1975

Foto 6: Zuivelfabriek "De Dongeradeelen", Morra-Lioessens

Op 8 jan. 1914, meer dan 25 jaar nadat de eerste Friese Zuivelfabriek te Warga werd opgericht, kwamen vele boeren

bijeen in Metslawier om het besluit te nemen een Coöperatieve Zuivelfabriek op te richten. Er was zoveel belangstelling dat er te weinig zitplaatsen waren waardoor sommigen op de trap moesten plaatsnemen. Men was eerst wel wat huiverig want enige jaren tevoren waren de coöperatieve zuivelfabrieken van Anjum en Metslawier in particuliere handen overgegaan en dat was niet de bedoeling van de deelnemende boeren.
De fabriek is gebouwd in 1915 en na enige tijd waren er al 177 leden en 238 boeren bij deze coöperatie.
Eerste directeur was Sjoerd Posthumus, tot zijn vroegtijdige dood (hij was nog maar 34 jaar) in 1916. Hij werd opgevolgd door K. de Boer, die in 1951 weer werd opgevolgd door H. de Boer. Andere directeuren: T. Hengst(ass.) en de heer Klazes.
Op het hoogtepunt van de fabriek waren er wel 40 mensen aan dit bedrijf verbonden, de fabriek was daarmee de grootste werkgever van de dorpen Morra en Lioessens. Zo waren er bijvoorbeeld "fabrykswenten" in Morra waar de zuivelarbeiders woonden. In 1924 werkten bij "De Dongeradeelen":
Piet Werkhoven, Rinse Terpstra, Doede Douma, Doede Greijdanus, Ytzen Crans, Eeltje Jansma, Klaas Hofman, Kees Jaarsma en Kees Ewonds als kaasmakers. Pieter Klimstra en Cornelis Jansma als botermakers. Centrifugist was Sikke Werkhoven, Herman van Lune de machinist.
In 1971 fuseerde de fabriek met "Betterwird" te Dokkum en in 1973 werden de gebouwen aan de oude dorpsvaart tussen Morra en Lioessens verkocht aan Soepboer die er een gedeelte van inrichtte als manege. Dat duurde niet lang waarna de gebouwen leegstonden tot 1980.
E. de Groot, een "âld-Moarster", kocht de panden toen om ze te gebruiken als opslagplaats voor van alles en nog wat.
De sluiting van de fabriek heeft grote gevolgen gehad voor de dorpen Morra en Lioessens. De arbeiders konden mee overgaan naar de zuivelfabriek van Betterwird en velen vestigden zich metterwoon in Dokkum. (DD)

Foto 7: Eelke Idsardi en zijn 'negoasje'

In 1930 gaan de kleinere middenstanders met hun "negoasje" bij de deuren langs. Hoog op de bok gezeten "sutelt Feike Westra, (uit Ee) mei de kedde foar de wein" zijn waren uit.
Op de brik staan de blikken petroleum. In deze tijd worden vooral op het platteland nog petroleumlampen en petroleum-stellen gebruikt. "Louw Aeltsje", ook uit Ee, gaat met "bôllekuorren" aan het juk bij de klanten langs.
Ruurd Boonstra, ook uit Ee, geeft echter de voorkeur aan de hondenkar. Zijn pet staat immer scheef en met zijn imposante

druipsnor probeert hij de aandacht te trekken "Vodde..vodde!" Zijn collega en dorpsgenoot, Eelke Idsardi, kent eveneens de hondentractie. Juno, de trekhond, wordt ook vandaag weer ingespannen voor de vaste rit. "Ho..ho..efkes wachtsje!", het is Lubbert Pieters. "1k wolle jimme op 'e kiek sette". Voorzichtig plaatst de fotograaf zijn camera op statief tegenover Eelke's huis en schuurtje aan de Lytse Loane.
Rustig kijken baas en hond in de lens van de camera. Ze worden vereeuwigd voor het nageslacht. Gelukkig maar!
De fotograaf pakt zijn camera obscura weer op en Idsardi gaat weer aan zijn werk. Petroleum verkopen voor maatschappij 'de Automaat'. Op het bord en op de pet zien we de reclame. In de tijd van de foto, dertiger jaren, geeft Eelke's werkgever ook nog een blaadje uit. Het bekende stripverhaal van 'Pijpje Drop'. Elk verhaaltje eindigt met de regel: "Hoe het Pijpje Drop vergaat, staat in de volgende Automaat".
Aan de zijkant van de kar zien we de naam E. Idsardi en het registratienummer, 75. Alle trekhondenbezitters moesten vanaf 1910 bij de plaatselijke gemeenten ingeschreven staan. Er werden vanaf die tijd ook strenge eisen gesteld aan de kar en de last, bit ter bescherming van de dieren. De last was afhankelijk van de grootte en het gewicht van de hond.
Het is in de tijd van de foto niet ongewoon dat er twee, ja zelfs vier honden voor de kar lopen. Aan de frontlinie, in de oorlog van 1914-1918, liepen zes tot acht honden voor de kleinere stukken (kanonnen der artillerie)!
In 1962, als mijn gegevens juist zijn, zijn er nog 40 honden in Nederland die nog dagelijks voor de kar lopen. In 1963 wordt het verboden om de hond langer als last- of trekdier te gebruiken.
Hiermee is een einde gekomen aan een vervoerstraditie. (DAZ)
Bronnen: Uit het album van Dongeradeel, G.I.W. Dragt, 1993
Schetsen uit de historie van Ee, D.A. Zwart, 1994

VRAGEN

Familie Wondaal. Wie kan mij meer vertellen over deze familie nageslacht van Hermannus Wondaal *11-6-1837 Birdaard en Akke Dirks Poortinga *1844. Er waren 14 kinderen maar van weinigen ervan kan ik iets vinden. Jan de Jager, ([redacted])

Familie Rispens. Wie weet meer over het voorgeslacht van Marcus Johannes Rispens, schoolmeester te Metslawier? Hij is op 28-6-1696 te Metslawier gehuwd met Riemke Sjolles, van Metslawier. Jaap Heeringa ([redacted])

SOLA NOS SEQUITUR MISERICORDIA.
(Alleen medelijden zal ons volgen).
EX GRATIA DE MERITE.
(uit genade en uit verdienste).

Geen angenamer dink voor Godt dit wel versinnt
Als wesen ende ellendigen bij te staan
Want Christus barmhertticgheyt boven sacrificie beminnt
Dit sulx doen sullen namaals groot loon ontvaan.
J. Bouricius. (1.

Met dit opschrift begint de geschiedenis van het Weeshuis in 1622. Vanaf dit jaar vormden armen- en wezenzorg geen eenheid meer, maar werd een tweedeling aangebracht: Armenzorg en Wezenzorg.

HET WEESHUIS

Vanouds was de verzorging van armen en wezen een taak van de Kerk.
Op 31 maart 1580 werd de R.K. godsdienst door de Staten van Friesland afgeschaft, de leer van de Gereformeerden ingevoerd en alle R.K. kerken voor de Gereformeerden ingericht.
Dit besluit leidde in de stad en op het platteland tot veel moeilijkheden onder de armen, zieken en wezen.
Immers de R.K. kerk had via de kloosterorden alle hulp geboden en hierin moest op een andere wijze worden voorzien.
Door de Reformatie en de opkomst van het Humanistische gedachtengoed, ging ook de Overheid dit als haar taak zien en verschoof de zorg voor armen, wezen en zieken van de Kerk naar de Staat. Volgens hetzelfde besluit van de Staten moesten de geconfisceerde kloostergoederen worden gebruikt voor o.a. het bouwen van Arm-, Gast - en Weeshuizen.
Op 20 October 1584 besloten de Gedeputeerde Staten van Friesland dat in Harlingen en Dokkum ten spoedigste een gasthuis moest worden opgericht 'elck van hondert arme personen, sonder eenige distinctie off sij sijn vuytte plattelande of vuytte steden.' (2

Het Weeshuis op de Markt

In 1610 werd besloten tot het Bouwen van een Weeshuis. De armvoogdij droeg een bedrag van 2000 c.g. bij. Bovendien besloot de Raad van Dokkum een omslag te heffen over de huisflorenen van 14 stuivers per floreen.

Op 10 juni 1611 besloot de Magistraat door te gaan met het bouwen van het 'Voordwershuis.' (3
Anderhalve eeuw later heeft een verbouwing plaats gevonden.
De beschrijving luidt:
"de voorgevel was prachtig versierd met twee pilaren en een blauwe zerken stoep. Achter de dubbele voordeur lag een grote hal; hierachter een grote lange gang met zijvertrekken. In een van de muren is nog een oud kozijn met een paar bogen in de romaanse stijl; op een paar draagsteunen is een gebeitelde kop aangebracht. Oude bouwfragmenten aan de zuidmuur duiden op restanten van een der kloostergebouwen.
Ter gelegenheid werd een steen met fraaie Rococo-omlijsting geplaatst met als opschrift:

'Dees Beelden Tonen Hier T Gebruik Van Deese Woning.
Deelt Rijkelijk uit en wagt een Hemelse beloning
Van Hem Die seijde Koomt deze armen tegemoet
Want dat gij ook doet aan Dees
Weet dat Gij t aan mij doet
De burgemeesterschap liet deese steen dus houwen
Opdat men werken doe die nimmer meer berouwen. 1758

De steen toont ons de kleuren rood en zwart, de kleur van de kleren van de weeskinderen.

De bezittingen

Het grondbezit van het Weeshuis was omvangrijk. Het bestond voor een groot deel uit de Westerisselanden ten noorden van de stad: t.w. 35 pondematen en de rest, 60 pondematen, verspreid in de omgeving van Dokkum, o.a. te Niawier.
Enkele koegangen (recht van beweiding) kwamen door erflating in bezit van het Weeshuis, andere werden aangekocht. Ook werd met het land handel gedreven.
Deze Westerisselanden waren in huur gegeven door het Convent Claercamp tegen een bedrag van 20 st. aan de burgers van Dokkum. Hierover is veel te doen geweest.
De huurders gingen zich gedragen als eigenaren en er ontstond onenigheid over grondgebruik en huur. Tenslotte werden de voogden als eigenaars erkend door het Hof van Friesland.
Verhuur van boerderijen en landerijen, de verkoop van boter gaven inkomsten; bovendien werd het Weeshuis herhaaldelijk begunstigd met nalatenschappen legaten, o.a. van Dr. Jacob Bouritius, arts te Dokkum.
De oppervlakte van het Weeshuis was omvangrijk, het vormde een groot vierkant blok en lag in een grote tuin.

Daarnaast had het grote bezittingen in en rond Dokkum aan weiland en percelen.
In 1648 kopen de voogden een boerderij in Niawier voor 4428 g.g. Ze verhuren deze voor 122 g.g. per jaar. In 1714 blijkt het land nog wel, maar de huizinge niet meer in het bezit van het Weeshuis te zijn.
In 1760 bedraagt de huur 250 c.g. en het jaar daarop 400 c.g.
In 1797 werden de weesvoogden gedwongen iets van hun bezit te verkopen omdat de Provincie haar deel eiste. Ook werd deze boerderij verkocht.
Van 2 mei 1938 dateert de acte van verkoop aan de Weeshuis-voogden en -voogdessen, van sathe en lande 'De Osseweide', gelegen in het Vogelland onder Oostrum, groot 31.11.26 ha. door Boele Wytses Terpstra, gehuwd met Boukje Rienks.
De koopsom bedroeg f. 93000,-. Huurder was Wytse Boeles Terpstra; de jaarlijkse huursom bedroeg f. 3300.- (4
Ook de Gilden droegen bij aan de kosten van het Weeshuis via de Gildebos, o.a. het chirurgijnsgilde.
Verder was het Weeshuis in het bezit van een boerderij in de stad; een houten schuur met rietbedekking.
Na 1758 wordt echter van deze boerderij geen melding meer gemaakt. Rond 1755/'56 heeft in Dokkum de veepest geheerst en uit rekeningen blijkt dat gelijktijdig een aantal koeien zijn gestorven.
'Actum in de vergaderinge van de Magistraat en vroetschap der stadt Doccum den 22 Decemb. 1756.
Haar agtben seedert lange met leed moeten hebbende bespeurt dat Weeshuyssaken eer aghter uit dan voordeeligh koomen te gaan, vervolgens geinformeert dat de vooghden tot redres wel geneegen souden weesen de boerkerij op te geven, de Landen te verhuyren, en de Schuijre tot een spinnerij te gebruijken, omme daar door ook veel behoeftige minschen, die clagende dat geen werk konnen krijgen….aan eenigh werk te helpen.' (5
De schuur werd ingericht als spinhuis, een beroep waarvoor betrekkelijk weinig kennis was vereist. In 1788 wordt Durk Wijnands als meester in het spinhuis aangesteld.
Door het achteruitgaan van de scheepvaart kwamen ook de toeleveringsbedrijven in de problemen; er werd in Dokkum veel hennep gesponnen voor zeildoekmakerijen in de Zaanstreek: Krommenie.
De Franse Revolutie geeft met het verbod op de scheepvaart de nekslag aan de spinnerijen. Franse soldaten worden ingekwartierd in het Spinhuis.
De Wees & Armvoogden in aanmerking nemende, dat door casernering in Garnisoen leggende troepen, de plaats tot zeker gebruik (om de welvoeglijkheid te bewaren) voor meisies hier

in huis niet meer geschikt is hebben besloten onverwijld tot dit gebruik eene meer geschikte plaats te laten maken en is de Praebes in last gegeven dit besluit met de meeste spoed ten uitvoer te doen brengen.
De financiele toestand van het spinhuis gaat snel achteruit; het tractement van de spinbaas wordt bepaald op dertig stuivers en een half brood per week.
Tenslotte wordt een 'Spincommissie voor de werkverschaffing' uit de burgerij benoemd. Deze weet ook geen oplossing te vinden en wordt het Spinhuis opgeheven. (6

Het Bestuur

Soms was dit in handen van de Armvoogdij, soms van de Weesvoogdij. De Weesvoogdij was een college onder toezicht van de gemeenteraad met als voornaamste taak het toezicht op alle wezen in het Weeshuis en zij die op kosten van het Weeshuis werden verzorgd. Wezen van alle gezindten werden opgenomen zulks ter beoordeling van het stadsbestuur.
'In het weeshuis zullen worden opgenomen en verzorgd alle wezen wier langstlevende vader of moeder, gedurende het laatste jaar zijn of haar overlijden voorafgaande jaar domicilie in deze gemeente gehad heeft.' (7

Voor goed funktioneren was een huishoudelijk reglement opgemaakt. Het bestuur bestond uit vijf mannen: weesvoogden en vier vrouwen; de benoeming geschiedde door de Raad.

Dr. Bouricius, de grote drijfkracht achter de armenzorg, schrijft: Cuy pauperi donat redimit animam suam:
Wie de arme goed doet redt zijn eigen ziel. (1

De eerste voorstanders van het Weeshuis waren in 1622:
Hendric Janson oud burgem.
Luitsen Cornelis oud burgem.
Geert Romkes burger binnen Doccum.
Meinardus Atsma.
Asmold, ontvanger van het Weeshuis.
De Weesvoogdessen waren:
Lysbeth Annes wed. wilen Pieter Jansz. Veldtriel burg.
Trijn weduwe van Beencke Gabbes Hancksma burg.
Bauck van Arum weduwe van Willem van Heteren weduwe te Doccum. (8
Hun aantal varieerde in de loop van de tijd.

De Verzorging

De dagelijkse zorg was voor de weesvader en weesmoeder, bijgestaan door een knecht en een meid. De Weesvader moest op de wekelijkse maandagsvergaderingaanstonds na Theedrinken opgeven, de omstandigheeden die in de gepasseerde week in het weeshuis hadden plaats gehad; zoo ten opzigte van de ziekten en ongesteldheden der kinderen, als van andere zaken die nuttig zijn geweeten te worden door de Voogden.
Uit de 'beschrijvinge van de Inboedel int Weeshuis gebragt bij Dirck Jans en Diew Reyners dogter als weesvader en weesmoeder' uit 1627 blijkt dat zij in de komende jaren de leiding hebben gehad. (9
De Wees en Armvoogden der Stad Doccum zijn geaccordeerd met Roelof Hendriks en Willemke Seiddes ten Einde deselve als binnen Vader en Moeder in het Weeshuis sullen agere, al het boer en huiswerk besorgen, de kinderen in trouwe opsight en tugt houde, de Beeste en Lande voorts all wat te beste van het weeshuis vereist in agt neme en daarinne getrouwelijk handele, meugende ook haar Dogter bij haar blijwe woonen, en met haar van weeshuis spijse en drank nuttige.
Waar teneffens genoemde Binnen Vader en Moeder so lange haar Dogter bij haar blijft jaarlijks van de 12 may 1748 te rekenen, sullen genieten een somma van Een hondert en dertig car guldens.
Dog haar Dogter met er woon elders komende van Weeshuis kost en drank niet nuttigende, sal het Loon der Binnenvader en moeder Twintig car guls verhoogdt en also dan jaarlijks op een hondert vijftigh guldens gestelt en gerekend worden
Dit tot wedersijts naregt (1748). (10

Tot boerenknegt wordt in 1750 Jan Sjoerds geaccordeert. Hij verdient een som van ses en 't seventig Croly guld: en daar en boven 9 elle doek en 2 paar nieuwe schoenen en dat bovendien de knegt de vrijheijt heeft om een oude weer (ram) te mogen weiden zonder dat de voogden daar voor weiding kunnen pretenderen. (11
Het aantal wezen varieerde van 1870-1894 van 26 tot 48. Gemiddeld zaten in deze periode zo'n veertig wezen in het tehuis. (12
Uit de rekeningen blijkt dat ze goed van eten en drinken werden voorzien: voedingsmiddelen als melk en brood komen veelvuldig op de rekeningen voor. Per wees werd f. 150.- per jaar uitgegeven.
Bij ziekte werd de hulp ingeroepen van de chirurgijn die aan het Weeshuis was verbonden voor een bepaalde tijd.

'Op huyden den 28 maij 1702 zijn de wees en armevoogden akkoord met de hopman Jan Sipma chirurgijn om de bedieninge van de gemene huysarmen en de wesen int weeshuis nopens de cranckheden ende gebruickelijkce accoort geen uijtgezonderd soo ordenaris als extensis toestanden die tot lasten van het weeshuis wirden geborgen soo uijtwendigh als inwendigh de medekoomsten daer alles bij te doen nae sin vermogen in alle getrouwigheijt so veel mogelijk is te cureren ende te genesen bij aldin de voogden bij souden haer pessenten niet wel wierden bij diend sla de vooghden vrij staen daar uijt te scheijden binnen tiets en bij t allen dan soo ver als het jaer dan voorlopen is en sal sin aenfangh neemen den 12 may 1702. (13

Ze werden afgezonderd van de maatschappij. Dit beeld werd nog onderstreept door hun aparte weeskledij. Kontakt met de buitenwereld bestond via de wezen die buiten het Weeshuis een vak leerden. Jongens en meisjes werden uitbesteed om een vak te leren zodat ze later een plaats in de maatschappij konden innemen.
"Jan Jansen is besteed bij Albert Egberts mr. Glasemaker om het glasemaken te leren voor de tijd van een jaar aanvangend may 1659 en eindigende may 1660 en sal tot loon hebben vijftig car.gl.
Jan Alberts is besteedt bij Claas Douwes mr. Timmerman om voortaan het timmerij te leren van may 1661 tot may 1666 en sal s daags verdienen 6 stuijvers.
Antie Wytses is besteed bij Pijter Gerrijts en sal verdienen tot may 1670 tot may 1671 negentien gulden.
De weesmeid Stijn Egbert is besteed bij Minnen Alis huisman op Bierumer Terp voor de tijt van een jaar maij 1680 ingaende en sal verdienen ses cargl en dubbeld." (14
Het zakgeld of zondagsgeld bestond uit een of twee stuivers en vrij hebben om 's avonds naar school te gaan. In de zomer twee maal 's weeks en 'in des winters alle avonden. (15
Er bestond voor de wezen kosteloos onderwijs; aan het weeshuis waren schoolmeesters verbonden. De behandeling en de kwaliteit waren goed in vergelijking met de andere openbare scholen.
Wanneer een weesjonge tot soodanige jaaren is dat dezelve voogden hem op zijn versoek uitboelinge consenteren dan geniet hij tot een absolute uitsettinge vijftien car: gulden
Tot kledinge nieuwe hoosen schoenen hoet en 6 nieuwe hemden.
Wanneer een weesmeyt op jaaren en versoeck als boven haar uitboel geconsenteert wort dan geniet zij vijftien car: gulden tot kledinge ses nieuwe hemden, hoosen schoenen. (16

Er was ook een weesstichting: de maatschappij tot opvoeding van weeskinderen in gezinnen. Wezen moesten in gezinnen worden ondergebracht zodat ze in familiesfeer een goede opvoeding zouden krijgen.

Opheffing

Vanaf de stichting kwam in principe iedere wees in aanmerking voor plaatsing in het weeshuis. Later, in de tijd van het Burgerweeshuis was er alleen plaats voor wezen wier ouders belasting hadden betaald.
De andere wezen moesten hun heil zoeken in het armhuis. Uiteindelijk werd op aandringen van ds. Scheltema een einde gemaakt aan deze situatie. Het Weeshuis hield door het buitensluiten van bepaalde wezen veel geld over. Het Stadsbestuur greep in en bepaalde dat de overschotten aan de gemeente toe kwamen.
Door de toenemende welvaart na W.O II daalde de noodzaak tot handhaving van een instelling als het Weeshuis.
Op 6 januari 1965 wordt het Weeshuis opgeheven. De voortdurende inkomsten uit de bezittingen vloeien in de stichting van het Dokkumer Stadsfonds, een stichting die culturele activiteiten sponsort.
Thans is gevestigd in het voormalige Weeshuis "De Abdij van Dokkum", Hotel Restaurant, Stadslogement.

Bronnen.

1. Titelblad W. 22. S.A.D.
2. Inventarisatie Weeshuis. C. Ginjaar. 1974. Div. 16. S.A.D.
3. Inv. Dokkum. No. 1. Pag. 125. S.A.D.
4. De Landerijen van het Weeshuis. Th. Velink. Dokkum. Niet gepublic.
5. Stads Resol. Boek 1732-1768. S.A.D.
6. Het Dokkumer Spinhuis. 1730-1780. Leo Kroes. Damwoude. 1982. W. 2. S.A.D.
7. Aerme olderlose Weeskes. Jaap Medema. Dokkum 1998. W. 3. S.A.D.
8. W. 22. S.A.D.
9. W. 22/23. Blz. 17.
10. S.A.D. 170. Blz. 27/28.
11. S.A.D. 170. Blz. 29.
12. Armenzorg in Dokkum. 1870-1895. S. Jansen. Dokkum. 1979. W. 1. S.A.D.
13. W. 151 S.A.D.
14. W. 150. S.A.D.
15. W. 152. S.A.D.
16. W. 168. Blz. 52. S.A.D.

Afkortingen: S.A.D.: Streekarchief Dokkum.
W: Weeshuisarchief.

OVERZICHT STAATSVORM ROND 1800

P. de Haan

Voor leden van de vereniging die zich met de genealogie bezig houden is de tijd rond 1800 vaak een grote bron van informatie. Vooral de huwelijksbijlagen van na 1811 geven vele aanwijzigingen. Maar er worden rond 1800 in de diverse akten ook namen en functies genoemd die we nu niet meer kennen. Daarom een overzicht uit die periode waarbij uitgegaan is van de situatie in Fryslân.

Met dank aan de Fryske Akademy waar dit overzicht op juistheid werd gecontroleerd en voor de aanvullingen/suggesties.

Voor 1795 - Republiek der Nederlanden - Stadhouder Willem V

- Het stemrecht in Friesland berust op Stemdragende Plaatsen (boerderijen) met per dorp een vast aantal stemmen.
- De stemgerechtigde moet eigenaar van de Stemdragende Plaats zijn, 24 jaar of ouder en protestant.
- (katholieken of doopsgezinden mogen eerst niet stemmen)
- Per dorp een **Dorpsrechter** om plaatselijk de openbare orde te handhaven.
- De provincie bestaat uit **Grietenijen**. Vrijwel te vergelijken met de latere gemeenten.
- Hoofd van de Grietenij is de **Grietman**. Benoemd door de stemgerechtigden uit de dorpen.
- Ook is hij voorzitter van het **Nedergerecht**
- (Grietenijgerecht) daarbij bijgestaan door enkele **Bijzitters** (mederechters).
- Ook per Grietenij een Secretaris.
-

1795 Bezetting door het Franse leger.

1796 Uitroeping van de Bataafse Republiek

- In principe stemrecht voor alle mannelijke inwoners.
- Provinciale bijeenkomst van alle **Representanten** (vertegenwoordigers) van het Friese volk.
- Katholieken en doopsgezinden mogen nu ook stemmen.
- **Gemeentebestuur** van 5 man en de secretaris.
- De **Dorpsrechter** blijft in functie.
- Friesland gaat samen met Groningen op in het **Departement van de Eems**.

Alle ambtenaren moeten een **verklaring van afkeer** tekenen tegen de vroegere regering en het huis van Oranje.

1801

- De provinciale grenzen worden in ere hersteld. De departementen verdwijnen.
- De verklaring van afkeer hoeft niet meer.
- De voorzitter van de Gemeente krijgt de naam **'Drost'**.
- In 1803 een algemene oproep om zich als stemgerechtigde te laten registreren.

1805

- Friesland wordt verdeeld in **15 rechtsgebieden** met aan het hoofd een **Baljuw**.
- Het rechtsgebied bestuur uit 4 personen en de Baljuw met een daarbij een voor het leven benoemde **Secretaris**.
- De **Dorpsrechter** blijft in functie.
- Per dorp enkele **gecommitteerden** gekozen uit de rijkste inwoners van het dorp. Zij moeten voor het onderhoud van wegen en vaarten en de hulp aan de armen zorgen.
- Om gemeenteraadslid of dorpsgecommitteerde te worden moet men wel over (vaak veel) geld bezitten.

1806 KONINKRIJK HOLLAND – KONING LODEWIJK NAPOLEON.

- Het provinciale en gemeentelijke bestuur blijft vrijwel hetzelfde.
-

1810 Nederland bij Frankrijk ingelijfd – Keizer Napoleon.

- Provincie heet nu **Departement Vriesland** met aan het hoofd de **Prefect**
- Het Departement verdeelt in **3 Arrondissementen**. (Sneek, Heerenveen, Leeuwarden)
- Gemeenten verdwijnen met daarvoor in de plaats een aantal **Mairiën** (vaak een stuk of 3 per oude gemeente)
- Hoofd van de Mairië is de **Maire** bijgestaan door de **Adjunct-Maire**. Beiden benoemd door de Prefect.
- Een adviserende rol heeft de **Municipale** (gemeenteraad van enkele personen)
- Verder in de gemeente een **Griffier** (secretaris) en een **veldwachter(s)**
- De functie van **Dorpsrechter** is opgeheven.
- Voor de rechtsgang zijn er nu **Vrederechters (Kanton-rechters)** en de **Arrondissementsrechtbank**.
- Het oude gerechtshof, **Het Hof van Friesland**, verdwijnt

1811

- De aanname / bevestiging van een **Familienaam**
- Registratie door de kerk van geboorten (soms overlijden) en huwelijken (als rechtsgeldig) wordt afgeschaft.
- Nu registratie van **Geboorte, Huwelijk** en **Overlijden** door het **Burgerlijke Bestuur.**

1813 Aftocht van de franse troepen - Koning Willem I

- De soevereiniteit over Nederland wordt opgedragen aan Willem van Oranje die de titel Koning krijgt.
- Het bestuur blijft in functie.
- De **Maire** wordt nu **Schout** genoemd.
- De **Mairiën** worden nu **Schoutamten** genoemd.
- De raad wordt uitgebreid en bestaat uit de 'meest aanzienlijke en gegoedste' personen.
- Het nieuwe leger wordt de **Militie** genoemd.
- Ook komt er een **Landstorm** (Burgerwacht)

1815

- Kiesrecht voor volwassen mannen alleen als men een bepaalde mate van welstand heeft.
- Het Departement heet nu weer **Provincie** met aan het hoofd een **Gouverneur.**
- Bij Koninklijk Besluit van 17-12-1815 worden de oude **Grietenijen** in ere hersteld.
- Hoofd van de Grietenij is de **Grietman,** benoemd door de Koning.
- Om Grietman te kunnen worden moet men van Christelijke Religie zijn. Meerderjarig, in Vriesland geboren of ten minste 2 jaar er wonende zijn geweest.
- Het Grietenij bestuur bestaat verder uit enkele **Assessors** in het begin benoemd door de Provinciale Staten en later door de Gouverneur. Dit zijn bijzitters, soort wethouders.
- De stemgerechtigde kiezers kiezen een gemeenteraad met een controlerende functie.
- Verder zijn er nog een **Grietenijsecretaris** en een **Grietenijontvanger** (voor de belastingen)
- De veldwachters worden nu ook wel Politiedienders genoemd.
-

1848 Koning Willem I besluit de grondwet te wijzigen

1851 Aanname van de Gemeentewet.

- Het huidige bestuursstelsel doet zijn intrede:
- 1e en 2e kamer. Provinciale, Gedeputeerde Staten met een Commissaris van de Koningin. Gemeenteraad, B & W.

EEN BIJZONDER TEKEN

P. de Haan

Mede dankzij de gegevens van dhr Paasman uit Burgum is er veel bekend geworden over de Friese jongen in het leger van Napoleon. Als een van de bronnen vermeldt dhr Paasman het boek: Geschiedenis van het 33ste Regiment Lichte Infanterie onder Keizer Napoleon I.
Dit boek is in 1910 uitgegeven door de Koninklijke Militaire Academie en geschreven door Luitenant-Generaal F.H.A. Sabron.
Het boek beschrijft de veldtocht van dit regiment tegen de Russen. Enkele Nederlandse officieren overleefden de tocht en door hen is het bekend geworden wat er in die laatste uren, toen het regiment bijna geheel vernietigd werd, gebeurde.
Na de inlijving van het Koninkrijk Holland bij Frankrijk volgt ook de inlijving van de Nederlandse soldaten bij het Franse leger. Het 3e Regiment Jagers en het 1e bataljon 6e Regiment Infanterie van het oude Armee (leger) van de Republiek der Verenigde Nederlanden komen bij het Franse 33e Régiment d'Infanterie légère (Regiment lichte infanterie)
In tegenstelling tot de linie-infanterie moest de lichte-infanterie in verspreide orde optreden. Bij voorkeur ingedeeld als voor- of achterhoede of als dekking van de flanken. Meestal daar waar de eerste ontmoetingen met de vijand konden worden verwacht. Ze moesten vooral vlot kunnen marcheren en goed kunnen schieten.
Het 33e regiment lichte infanterie wordt een onderdeel van het observatieleger dat onder bevel staat van maarschalk Davout, hertog van Auerstadt, prins van Eckmühl. Dit was één van de betere legeraanvoerders van Napoleon.
Het depot (de thuisbasis) van het regiment was in Givet, een stad in noord-frankrijk op de grens met België.
Wat de bewapening, kleding en uitrusting betreft waren de beide laatsten in het algemeen weinig doelmatig. Het uiterlijk vertoon was echter wel belangrijk.
De kleding bestond uit een nauwsluitende rok, vest, lange broek, slobkousen en op het hoofd een zware schako.
Op de rug een ransel met daarin: 2 hemden, 2 paar schoenen met reservezolen en spijkers, een broek, 1 paar halve slobkousen, borstels en poetsgerei, pluksel en zwachtel, een zakje meel en beschuit. Op de ransel zat een opgerolde kapotjas met daarin een broodzak.
De bewapening bestond uit een geweer, zestig patronen, drie vuurstenen en een sabel.

Het totale gewicht, inclusief de kleding, dat Friese jongens richting Rusland moesten dragen, was ongeveer 28 kg.
De restanten van het regiment die de omgeving van Moskou hebben bereikt zijn op de terugtocht tot Krasnoi gekomen. Op 17 november 1812 ’s middags half vier krijgt het regiment opdracht om als achterhoede de terugtocht naar Liadi aan te vangen. Met slechts een 300 passen tussen hen en de rest van het leger gaan ze op weg.

- Nog slechts een paar honderd passen had de achterhoede gemarcheerd of zij hoorde achter zich een luid hoera opgaan, hetwelk door een zwerm Kozakken was aangeheven-

Het regiment wordt steeds weer aangevallen door de Russen en kan geen verbinding meer maken met de rest van het leger dat overigens doormarcheert en hen niet te hulp schiet.

- De kolonel gelastte toen dat de officieren een geweer zouden nemen en zich plaatsen in de openingen van de zwaar geteisterde linker flank van de carré. Het geschiedde maar baatte weinig. Het tooneel te beschrijven dat zich toen voordeed is niet mogelijk. Alles wat nog leven had en weerstand bood, werd neergesabeld of doorstoken. Verbittering en woede, ook zucht tot roof, dreef er den Russen toe, hunne slachtoffers de kleederen van het lijf te scheuren. Wie zal zeggen of ten slotte niet alle overlevenden zouden zijn gedood, als de Russische officieren niet tusschenbeide waren gekomen. Ontwapend, geplunderd, bijna van alle kleeding beroofd, wendden zich enkele officieren van het 33e regiment, die vrijmetselaar waren, met verzoek om bescherming tot de Russische officieren, waaronder er werden aangetroffen die ook tot deze orde behoorden en het door de eersten gegeven teeken hadden waargenomen. Zij werden naar generaal Rosen geleid, die inmiddels een roffel had laten slaan om aan het bloedvergieten en de verwarring een einde te maken. –

Je vraagt je wel af waarom die officieren het teken van de vrijmetselaar niet eerder hebben gegeven.

VRAGEN

Wie zijn de ouders van Antje Nyklaas? Ze is op 2-4-1730 te Peasens gehuwt met Sjolle Heerkes. Sjolle hertrouwd 12-2-1736 Ytske Steffens. Is zij misschien een dochter van ds. Nyklaas Elgersma en broer van Regnerus Nyklaas Elgersma te Ternaard?
Wie weet meer over Christiaan Trinkstuber, koster, schoolmeester te Wierum, en zijn vrouw Aaltje Bernardus Knijf? Ze zijn de ouders van Ulrik Christiaans, ged. 17-6-1691 Wierum. Zij is wellicht zuster van Johannes (Jan) Bernardus Knijf.

Jaap Heeringa [redacted])

REACTIE op "MIDDENSTAND in DOKKUM"
deel 4 (De Sneuper 63 van juni 2002)

Drs. E.H. (Guus) Bary ([redacted])

Met veel genoegen heb ik nummer 2 van de 16e jaargang van De Sneuper gelezen. Voor de goede orde heb ik enkele opmerkingen naar aanleiding van blz. 93. Zij hebben betrekking op de schrijfwijze van de familienaam, maar vooral op de diverse zaken, die de naamdragers gehad hebben in Dokkum.

...Uw verhaal staat in het geheel van de chinese matten. Maar als manufacturiers gaat het om twee broers en diens nakomelingen. Omdat u slechts over de broer van mijn overgrootvader spreekt en diens zonen, wijs ik op het volgende.

In Dokkum waren in 1864 en 1866 twee (jonge) broers vanuit Mettingen in Westfalen gekomen.
Mijn overgrootvader **Heinrich Hubert Barij/Bary** (roepnaam: Hubert) werd komende uit Mettingen (Westfalenl/later Pruisen) te Dokkum ingeschreven 21.6.1864 in de burgerlijke stand als Barij, hij is op 11.12.1882 tot Nederlander als zodanig genaturaliseerd. In de kerkelijke registers (r.k. kerk) staat hij als "Bary" aangeduid.
Voor de goede orde zeg ik nog even, dat in Duitsland de ij niet bestaat; er stond wat we noemen een diakritisch teken. Omdat de uitspraak "barie" en niet "barei" is, hebben nadien diverse nazaten die in de burgerlijke stand in Nederland met "barij" stonden aangegeven dit veranderd in "bary"; zo heet ik Bary. Alle Bary's in Nederland, maar ook - naar mij onlangs is gebleken - in Duitsland in de burgerlijke stand spellen hun naam thans met y. In oudere briefhoofden van rekeningen en in krantenadvertenties lopen tot ca. 1930 beide schrijfwijzen door elkaar.
Heinrich Hubert heeft een zaak in Dokkum gehad. Hij is getrouwd met Carolina Florentina Becker. De familie Becker was al eerder in Dokkum. Uit mondelinge verhalen heb ik gehoord dat mijn vader ook wel (klein)zoon van koopman Becker genoemd is. Of Heinrich Hubert meteen zelf een zaak had of eerst nog bij ene Becker gewerkt heeft alvorens een eigen zaak te beginnen weet ik niet. Zijn vrouw bleef in Mettingen achter en is op 4.10.1884 met de kinderen van Mettingen naar Dokkum verhuisd.

Heinrich Hubert (+08.12.1921) had vijf zonen en twee dochters. Vier zonen zijn in de manufacturen in Dokkum geweest: **Eugen Hubert (Eugen), Wilhelm Carl (Carl), Martin Gregor (Gregor) en Louis Hubert (Hubert jr.).** De eerste is mijn grootvader die vele jaren (misschien wel vanaf zijn trouwen in 1902) tot ca. 1950 een zaak had aan de Diepswal (B 58), waar later Toko is geweest en nu Vissers is. Op briefpapier uit de jaren '20 staat met grote letters: Manufacturen en kleiner daaronder: Bedden - dekens - confectie - tapijten - gordijnstoffen. Hij is degene die het langst bij de middenstand in Dokkum is gebleven. Gregor is naar ik vermoed eerst in de zaak van zijn vader geweest. Hij is in 1921 in Dokkum overleden, maar is enkele jaren voordien in de Verenigde Staten geweest. Carl en Hubert jr. hadden tot 1934 in Dokkum samen een zaak; zij woonden samen met hun zus Emma, zodat die direct of indirect ook bij de manufacturen betrokken is. (De andere zus is met Jan Raadsma getrouwd, overgrootmoeder van de huidige ijzerhandeldirecteuren).

De broer van Heinrich Hubert Bary heet **Wilhelm Alexander Barij/Bary** is ingeschreven in maart 1866 (de exacte datum ontbreekt in het register) en is genaturaliseerd 20.3.1888 onder de naam "Bary" (zo vermeld in het Staatsblad !). In de kerkelijke registers (r.k. kerk) staat hij als "Bary" aangeduid. Dus de twee broers zijn onder twee verschillende schrijfwijzen genaturaliseerd. Op grond van de kerkelijke registers en de twee verschillende schrijfwijzen bij de naturalisatie zijn inmiddels alle nazaten van Heinrich Hubert ook burgerlijk erkend als Bary. Daar waar nog nazaten van Wilhelm Alexander "per ongeluk" Barij genoemd zijn is een aantekening in het geboorteregister in Dokkum gemaakt.
Wilhelm Alexander (roepnaam Alexander) is getrouwd met Jacoba Wüst. Hij is bekend onder de firmanaam W.A.Bary/Barij en had een zaak in de Hoogstraat (B 73). Hij had - afgezien van levenloze kinderen - twee zonen, **Gerhard Willem Carel en Wilhelm Gerhardus Maria** en zes dochters. Nadat Alexander 22.11.1926 in Dokkum gestorven was hebben twee zonen zijn zaak voortgezet onder de naam Fa. W.A. Bary en zonen, in Leeuwarden (resp. 17.06.1928 en 06.11.1928 verhuisd). (Een van de dochters is met Johan Demes = Vlaggencentrale - getrouwd en haar leven in Dokkum gebleven.)
Dus: in uw artikel in de Sneuper ware de volgende tekst beter: "ook de zonen van Alexander Bary gingen die kant op" (d.w.z. de chinese matten). Voor wat de stad Dokkum zelf betreft hebben de nakomelingen van Hubert Bary sr. langer "betekenis" gehad dan de zonen van Alexander.

NES WAS EENS TWEE MOLENS RIJK

(verbetering van De Sneuper 65, bl. 183)

R. Tolsma en G. de Jong

Fout, fout, fout. Dom, dom, dom. Afgaan op "Noordoost Friese korenmolens en hun molenaars" van W.T. Keune terwijl je weet dat daar nogal wat fouten en omissies in staan. Maar ja, nog een stuk eigen onderzoek doen voor een eenvoudig bijschrift terwijl er genoeg informatie bekend is...?
Gelukkig werd ik op de vingers getikt door G. de Jong, Nes-kenner bij uitstek. Grootste fout in het bijschrift was dat er twee molens in Nes zijn geweest. Dat moet nu eens en voor altijd rechtgezet worden.

Het eerste stuk van de tekst klopt wel, al is Rinse Jans in 1803 overleden waarna zijn vrouw de molen in 1805 verkoopt aan de ook genoemde Gerrit Buwalda. Van een faillissement van Buwalda is echter niets teruggevonden, wel de reeds genoemde verkoop in 1834.
Jozephus Johannes Heep, griffier te Ternaard wordt de nieuwe eigenaar, Andries Joekes Heep tot 1837 de molenaar. Eppe Jans Sluiter is zijn opvolger want deze doet een aanvraag bij het gemeentebestuur om zijn assortiment uit te mogen breiden en tevens de zolder van zijn huis als opslagplaats te mogen gebruiken. Hij vertrekt in 1842 naar de herberg te Wierum.
In 1854 verkopen Pieter Gerrits Dijkstra en zijn vrouw (intussen eigenaar geworden) de molen aan Gerrit Foppes Dijk-stra, de nieuwe molenaar. Gerrit wordt op Nieuwjaarsdag 1873 dood in een sloot gevonden en dan pas gaat de molen over naar Willem Kornelis Brunia.
Nieuwe molenaar wordt Willem Jans Osinga, Klaas de Haas neemt het in 1883 van hem over en hij ziet met lede ogen aan hoe op 30 november 1891 de molen in brand vliegt. De molen wordt daarna afgebroken. Voor de duidelijkheid moet er bij worden gezegd dat deze molen aan de weg naar Moddergat stond, nu heet het daar Mounebuorren.

Bovenstaande stuk (dus ook het eerste stuk in De Sneuper) gaat dus **niet** over de Molen aan de Vaart, die op de foto stond afgebeeld. Daarom hieronder de tekst die eigenlijk als onderschrift had moeten dienen.

In 1872 heeft Tjebbe Hendriks Turkstra een nieuwe molen laten bouwen aan de vaart.

Vanaf 1865 was er op diezelfde plaats ook al bedrijvigheid in de vorm van een Cichoreifabriek.
Als gevolg van de landbouwcrisis (1878-1895) is Turkstra in 1889 op 60 jarige leeftijd vertrokken naar Amerika.
De molen die toen bij de publieke verkoop is ingehouden, is gekocht door een zwager van Turkstra uit Schettens, en voor vijf jaar verhuurd aan Tjeerd Jeltes Bakker.
Als die vijf jaren om zijn, is er ten huize en ten laste van Tjeerd Jeltes Bakker, korenmolenaar te Nes, boelgoed van meubelen en huisgeraden, gereedschappen en acht hennen en een haan.
Na Bakker wordt Rients Turkstra de nieuwe huurder tot 1902.
Daarna wordt de molen verkocht aan Doeke Turkstra uit Anjum.
In 1940 is bij Huizinga de verkoping van de Koren en Pelmolen met woonhuis en veestalling in eigen gebruik bij den heer D.R. Turkstra. Koper wordt de heer Sikke Sikkes Hempenius, winkelier te Ternaard voor f 3092.
De familie Joh. Keizer betrekt dan het woonhuis.
In de oorlog wordt de molen wegens brandstofgebrek nog bemaald door molenaar Terpstra uit Hantum.
Na de oorlog wordt Gerrit Jans Visser de nieuwe eigenaar.
De molen raakt daarna ernstig in verval en wordt ontdaan van de wieken.
Freerk Visser is vanaf 1963 eigenaar en vanaf 1964 tot vandaag de dag met zijn gezin bewoner van het molenhuis.
In het midden van de zeventiger jaren wordt de romp van de molen afgebroken om plaats te maken voor een nieuwe loods van het loonbedrijf van Visser.

VRAGEN

Wie weet meer over het voorgeslacht van Regnerus Bruining, ds. Dantumawoude 1697-1752, geb. 1666, overl. 16-9-1752 Dantumawoude, huwt 5-3-1702 Dokkum Grietje Rooswinkel.
Wie weet meer over de voorouders van Wijnand Rooswinkel, mr. chirurgijn, en zijn vrouw Claaske Vermees (ged. 5-6-1651 Dokkum, dv. Cornelis Vermees), gehuwd 16-7-1678 Dokkum.

Jaap Heeringa, [redacted]

Westergeastmer Strjitnammen, O. Vries, útj. Pleatslik Belang fan Westergeast, 2002. Dit boek beskriuwt yn 70 bledsiden it ûtstean fan de 23 offisjele strjitnammen en de skiednis fan de dêryn neamde persoanen yn dit doarp. Earder ferskynd tusken 1996 e 2001 yn 20 ôfleveringen yn doarpskrante De Foestrumer. Dit boekje is foar € 6,50 te krijen by de boekhannels yn Kollumerlân.

HUIS EN HERBERG DE BLAUWE KLOK

O.F. Vos sr. ([redacted])

Huis en herberg "De Blauwe Klok" is hedentendage niet meer te vinden in Dokkum en als men een echte Dokkumer vraagt waar het heeft gestaan kan men het u niet vertellen. Toch was er eens een herberg De Blauwe Klok. Het zit zo.
Hotel De Posthoorn aan de Diepswal heette in het verleden De Blauwe Klok. Een aantekening uit 1686 wijst die kant uit; hotel De Posthoorn staat op de plek van De Blauwe Klok. In oude stukken van 12-11-1686 staat dat er die nacht zeer veel wind stond en daarmee gepaard gaande een hoge vloed. Daardoor liep het water (toen nog zeewater) over De Zijl, het stroomde door de Woudpoort de stad weer uit. Het water stond zo hoog dat "het wel vijf houtvoeten hoog in de blauwe klok opsteeg". Deze aantekening bewijst dat De Blauwe Klok aan de Diepswal gestaan heeft.
Het proclamatieboek van Dokkum uit 1722 heeft een artikeltje waarin staat dat te koop is "een huis en herberg de blauwe klok bewoond door minne sijmens die de straat heeft te noorden oosten en zuiden". Ook die omschrijving is een aanwijzing de tegenwoordige Posthoorn eens huis en herberg De Blauwe Klok is geweest.
Als om 1700 heen de bezittigen van de stad Dokkum worden geïnventariseerd dan staat daar ook bij dat aan de stad toe behoort een waterlossing lopende van het huis van Gale Jans tot aan het achterhuis van de klok.
In die lijst is na te gaan dat die waterlossing liep van het hoekhuis Waagstraat-Kleine Breedstraat naar het zuiden en dan komt men uit bij de achterkant van De Posthoorn.
Na 1722 is de naam de klok niet meer aangetroffen. In 1751 wordt in een marktproclamatie De Posthoorn voor het eerst genoemd. Er staat in dat rundvee op de Grote Breedstraat aan de aanwezige palen moet worden vastgebonden, de varkens op de Bargemarkt gebracht en de schapen aan de voor, achter en zijkant van de herberg De Posthoorn "gelijk ook op de wal daar de beurs gestaan heeft en zo de diepswal langs".
Dus in 1751 had De Blauwe Klok afgedaan, in 1722 is die verkocht en toen afgebroken en daarna is De Posthoorn gebouwd of hij is bestaan gebleven als huis en herberg onder de nieuwe naam.
Beide is mogelijk maar het staat wel vast dat De Klok heeft gestaan op de plek waar nu Hotel De Posthoorn zich bevindt. De Dokkumers (en de eigenaar van De Posthoorn?) zullen

opkijken nu ze er achter komen dat bij De Posthoorn eens een schapenmarkt gehouden werd. Ze kunnen wel smakelijk vertellen van de lammerenmarkt maar bedoelen dan die op de Markt (op het Oud Kerkhof). In 1751 was, waar nu de Markt is, nog een kerkhof. Later werd de ruimte om markt te houden bij genoemde huizen te klein en heeft het stadbestuur in 1828 het kerkhof naar de dwinger bij de Halvemaanspoort verplaatst.
Daarna pas kon er markt worden gehouden op De Markt.

ACHTER HET LIJK WORDT NIET GESPROKEN

Een eeuw begrafenisvereniging "De Laatste Eer" te Wierum
door: Herman J. van Vliet, 144 bl., 15x21, vele foto's en genealogische gegevens. ([redacted])

Herman J. van Vliet heeft een "must" geschreven voor iedere Wierumer en iedereen die in de laatste eeuw familie in Wierum had wonen. Ook onderzoekers die iets willen weten over het begrafeniswezen op een dorp in Friesland kunnen terecht in dit boekwerkje want de gehele structuur van de vereniging, de gehele gang naar het graf - van aanzeggen tot de rituelen en gewoonten bij het ter aarde bestellen zelf - passeren de revue. Alle (vice) functies in het bestuur worden uitvoerig beschreven, grafdelvers, dragers en boden komen aan het woord. Het geheel is doorspekt met anecdotes en genealogische gegevens van verschillende in het boek voorkomende personen.
Zelfs het eigenlijk los van de begrafenisvereniging staande kistenfonds wordt besproken, terwijl eveneens een kijkje bij de Noord-Friese fabriek van Lijkkisten van P. Hetebrij en Zoon te Dokkum wordt genomen.
Minder consequent is de schrijver bij het bespreken van de toestand vóór de oprichting van de begrafenisvereniging; de beschrijving van de zogenaamde "burenplichten" is te summier.
Het noemen van genealogische gegevens van in het boek voorkomende personen lijkt mij willekeurig van aard, is integraal opgenomen in de tekst, wat vaak afbreuk doet aan de voortgang van het verhaal (zeker als men geen Wierumer connectie heeft)
Het boek, in twee kolommen, is goed verzorgd en voorzien van vele bijzondere foto's. Toch is het aantal tikfouten groot en de interpunctie kan ook beter. Tegenstrijdigheden als de hoogte van de bijdragen op bl. 54, fouten in het notenapparaat, niet aanwezige bijlagen en losstaande feitjes zomaar in de tekst, zoals op bl. 46 het aantal begrafenissen in 1902, ontsieren het verhaal.
Aan ieder boek mankeert wel wat maar toch overheerst het gevoel dat iedereen met "Wierumer" bloed intens van dit boek kan genieten.

JENSE BENEDICTUS, SAILOR FROM DOKKUM

David Craik

I wish to thank you and your friends for the research on the Benedictus family and your request for his story.

Jense Benedictus was born in Dokkum in 1714, and he was a sailor, for some reason, he arrived in north west Wales about 1735?
At this time the major product of North Wales was wool- also ships stop there on the way to Liverpool about 3 days sailing away. Ships travelling to Ireland would shelter in Wales in a storm.
There is another theory- Britiain had many wars with France at this time and european sailors were captured as prisoners and taken to work building farm walls in North Wales.
Jenese Benedictus married Catherine Jones a daughter of Crafnant farm at a small place called Dyffryn- they had many children. Jenese Benedictus took his wife's surname of Jones (Welsh for Jeneses) and his name was changed to Benedict Jones.
A diary from a farm owned by William Vaughan in 1775 in Wales says that "I finished building the mill with John Benedictus and we got drunk to celebrate". If Jenese Benedictus was a prisoner, building farm walls he could have been doing this work after the wars and he was married. He died very old in 1804 and his box grave is at a church in Wales.

(Hieronder de door onze vereniging beantwoorde vraag van David Craik, aanleiding tot bovenstaande reactie:
I am David Craik - writing from Wales. My family has an ancestor from Dokkum: his name was: JENSE BENEDICTUS - Born 25th March 1714 at Dokkuin, he was the son of BENEDICTUS JENSES. Jense Benedictus was a sailor and arrived and settled in Wales about 1735. He married and settled and has many descendants in North West Wales at a place called Dyffryn Ardudwy. We have only recently discovered his birthplace after many years of searching. Jense Benedict changed his name to Benedict Jones when he lived in Wales. If you have any connections or information or anyone who can help, I will be grateful.)

GEVOLGEN VAN EEN VRAAG OP ONZE HOMEPAGE

"Goedemiddag, Ik zag op uw site, dan wel de site waarop u stond vermeld met uw emailadres, de volgende personen die destijds geëmigreerd zijn naar Noord Amerika. Het betreft hier emigratie vanuit Rinsumageest:
Algra, Roelof, naar Noord Amerika in augustus 1925
Goot, Hinke van der, naar Noord Amerika, augustus 1925
Dit zijn mijn grootouders. Is hierover meer informatie bekend? Mijn moeder is een dochter van deze mensen en is op zeer jeugdige leeftijd in een pleeggezin terechtgekomen. Zij is geboren in Rinsumageest op 12 oktober 1928. Dus zijn bovenstaande personen na korte tijd weer teruggekomen in Nederland..."
Dit email ontving Kor Postma op 13 augustus vorig jaar en tot 23 september is er daarna een groot aantal keren contact geweest tussen hem en de vragensteller Onne Hoekstra over diens familie waarvan hem vrijwel niets bekend was omdat zijn moeder er niet over wilde praten. Aanleiding was de grote hoeveelheid gegevens van geëmigreerde personen uit Dantumadeel die Postma, in het kader van Simmer 2000, uit het bevolkingsregister van Dantumadeel had opgediept en die als index op de homepage van onze vereniging te vinden zijn.
In zes weken contact kreeg Hoekstra van alles te horen:
- alle namen en data van zijn ooms en tantes en hoe het een aantal verder was vergaan
- achtergrondinformatie over het gezin van Roelof Algra de grootvader van Onne Hoekstra, o.a. "in de loop van de tijd raakte de moeder ziek en kon de zorg voor het gezin (bestaande uit vader, moeder en zeven kinderen) niet meer aan en is de familie uit elkaar geraakt", dat was de reden dus waarom Onne's moeder in een pleeggezin werd opgenomen. Haar moeder stierf in Beatrixoord, tehuis in Ooststellingwerf, waarschijnlijk aan de gevolgen van TBC.
- informatie over de oorlogstijd waarin Roelof Algra een radiotoestel had waaraan de hele buurt in Rinsumageest meeluisterde tot hij werd verraden, in de gevangenis raakte en toen, als gevolg van repressaillemaatregelen wegens sabotage aan de spoorlijn bij Wolvega door het verzet, door de Duitsers werd gefusilleerd te Nijeholtwolde
- foto's van de familie uit diverse boeken o.a. "Rinsumageest in oude ansichten" en van het oorlogsmonument te Rinsumageest (ook van de onthulling)
- literatuur over die periodeo.a. het boekje "Een keer in uw lot", uitgegeven naar aanleiding onthulling oorlogsmonument Rinsumageest

- informatie van buurlui en kennissen over het gezin Algra-van der Goot uit Rinsumageest, zelfs van overzee van geëmigreerde personen!
Het is onmogelijk om hier in het kort alle informatie weer te geven die, als gevolg van dat eerste email van 13 augustus, over het net en met de post, naar en van Meppel werd verzonden.
Dat aan deze informatie-uitwisseling toch aandacht wordt besteed, ligt in de mogelijkheid die onze homepage onze leden maar ook alle andere bezoekers van de site ten dienste staat. Laat deze mogelijkheid niet onbenut, stel een vraag, bekijk de indexen, raadpleeg schrijvers van artikelen, maak dus gebruik van de expertise die er binnen onze vereniging is, is de wens van de redactie!!!
(met dank aan Kor Postma die alle verstuurde emails ter beschikking stelde)

INHOUDSOPGAVE

2	Redactioneel	R. Tolsma
3	Ledennieuws	E. Smits
	Genealogie	
5	Kwartierstaat Ferwerda	Kl. J. Bekkema
18	Oanfullingen kertiersteat Ruysch	J. Meems
20	Mijn Favoriete Voorouder: S. Ferwerda	E. Posthuma
	Heraldiek	
13	Pibo van Doma, heerschap Veenklooster	R.H. Postma
	Streekgeschiedenis	
22	Dokkumer Gilden 4: Glazenmakers, verwers	L. Meerema
24	Slagers- of Vleeshouwersgilde	L. Meerema
31	Uit de geschiedenis van het weeshuis	L. Meerema
44	Reactie op “Middenstanders”	E.H. Bary
46	Nes was eens twee molens rijk	R. Tolsma
48	Herberg “De Blauwe Klok”	O.F. Vos
	Achtergronden	
39	Staatsvorm rond 1800	P. de Haan
42	Een bijzonder teken	P. de Haan
	Varia	
4	Rectificaties	Diverse
12	Historische Paden	L. Meerema
17	Gezocht: Linnenwevers!!	H. Combs
21	Verschenen: Jaarboek Liudger	Kl. Sierksma
25	Beschrijving Fotopagina’s	Diverse
49	Achter het lijk wordt niet gesproken	R. Tolsma
50	Jense Benedictus, Dokkumer in Wales	D. Craik
51	Gegevensuitwisseling Familie Algra	K. Postma
52	Inhoudsopgave	